

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL BİLİMLER ANASANAT DALI**

**SAFRANBOLU SEYMENLİK KÜLTÜRÜNDE MÜZİĞİN ÖNEMİ
VE YERİ**

Ümit AKCA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Sertan DEMİR

HAZİRAN-2022

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SAFRANBOLU SEYMENLİK KÜLTÜRÜNDE MÜZİĞİN
ÖNEMİ VE YERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜMİT AKCA

**Enstitü Anasanat Dalı : Temel Bilimler
Enstitü Bilim Dalı : Müzik Bilimleri**

**“Bu tez 15/06/2022 tarihinde Online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri
üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Sertan Demir	Başarılı
Doç. Dr. Mahir Mak	Başarılı
Doç. Dr. Aşkın Çelik	Başarılı

ETİK BEYAN METNİ

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Ümit AKCA

15/06/2022

ÖNSÖZ

Safranbolu ilçesi Karabük iline bağlı bir ilçedir. Safranbolu kültürel, turizm ve yerleşim bakımından önemli bir bölgedir. Kültürel açıdan Safranbolu mercek altına alındığında ortaya birçok kavramın çıktığı görülmektedir. Ahilik ve Seymenlik bu kavramlardan birkaçıdır. “Ahilik” ve “Seymenlik” Safranbolu’nun gelişmesinde ve bu gelişimini günümüze kadar devam ettirmesinde önemli ölçüde rol oynamıştır. Safranbolu’da Ahilik ve Seymenliğin geçmişten günümüze kadar gelmesi bizde merak uyandırmış ve yaptığımız çalışmada, Safranbolu yöresine ait olan 15 türkü müzikal açıdan ele alınıp incelenmiştir. Safranbolu’da müzik kültürü açısından yapılmış olan çalışmalar sınırlı sayıdadır bundan dolayı literatür taramasında ulaştığımız kaynaklar da sınırlı sayıdadır. Saha çalışması neticesinde; belirlemiş olduğumuz 14’ü kırık hava, 1 tanesi karma hava olmak üzere 15 tane türkü hem geleneksel hem de günümüz icrası göz önünde bulundurularak, gerekli olan materyaller (ses, görüntü kayıtları, türkü sözleri ve resimler) gözden geçirilerek değerlendirilmiştir.

Karabük/Yenice ilçesinde doğup büyümüş olmam ve Safranbolu hakkında müzik kültürü açısından merakım olması sebebiyle bölgenin kültürü, bölgenin müzik kültürünü kapsayan bir çalışma alanı seçtim. Bundan dolayı tezimde, bilimsel ve konunun uzmanı olarak yol gösteren ve bu alanda katkılar sunan, bunun yanı sıra tecrübelerinden faydalandığım değerli hocam Doç. Dr. Sertan DEMİR’e teşekkürü bir borç bilirim.

Safranbolu’da yaptığım incelemelerde; ses kayıtları, resimler, belgeler ve her türlü materyalin sağlanmasında önemli katkıları olan aynı zamanda zamanını ayırıp misafir eden başta Safranbolu Halk Oyunları Derneği Başkanı Mehmet Akif BETEN ve onursal başkanı Orhan ALEVCAN olmak üzere, Safranbolu Halk Oyunları Derneğinde bağlama sanatçısı olarak görev alan, derlemelerde büyük emeği geçen değerli büyüğüm Hüseyin BİLEN’e; Safranbolu yarenliğinin ve bu bağlamda dayanışmasının en güzel örneklerini sergileyen değerli büyüğüm Erbil ÜNAL’a, tez yazım sırasında desteklerini esirgemeyen Arş. Gör. Mehmet DER’e, Eşim Simge AKCA’ya ve aileme teşekkürlerimle.

Ümit AKCA

15/06/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vi
GRAFİK LİSTESİ	vii
FORMLAR TABLO LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x

GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ARAŞTIRMA SAHASININ TANITILMASI	6
1.1. Safranbolu’nun Kısa Kültürel Tarihi	6
1.2. Coğrafya	13
BÖLÜM 2: AHİLİK VE SEYMENLİK GELENEĞİ	15
2.1. Türk Kültür Geleneğinde Ahilik	15
2.2. Anadolu’da Ahiliğin Ortaya Çıkışı.....	16
2.3. Ahiliğin Amacı	18
2.4. Ahiliğin Temel Değerleri ve İlkeleri	18
2.5. Ahiliğin Temel Kaynakları.....	19
2.6. Seymenlik	22
2.7. Safranbolu’da Seymenlik Geleneği	24
BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUMLAR	26
3.1. Safranbolu’da İcra Edilen Eserlerin Müzikal İncelemeleri	26
3.1.1. Aç Kapıyı Ben Geldim	26
3.1.2. Bayanlar Çiftetelli Eserinin Müzikal İncelemesi	30
3.1.3. Bozlak Erkek Oyunu Eserinin Müzikal İncelemesi	32
3.1.4. Çıtırdag Eserinin Müzikal İncelemesi	36
3.1.5. Düriye’min Güğümleri Galaylı Eserinin Müzikal İncelemesi	38
3.1.6. Eğri Ahmet Eserinin Müzikal İncelenmesi	41
3.1.7. Gayadan İner Akrap Eserinin Müzikal İncelenmesi	44
3.1.8. Güveyi Bey Eserinin Müzikal İncelenmesi	46

3.1.9. Hele Yavru Eserinin Müzikal İncelenmesi.....	48
3.1.10. İlik Düşüm Yakamdan Eserinin Müzikal İncelenmesi	50
3.1.11. Kâbem Eserinin Müzikal İncelemesi.....	53
3.1.12. Kale Kapısından Girdim Eserinin Müzikal İncelemesi.....	55
3.1.13. Beyler Aman Eserinin Müzikal İncelemesi.....	58
3.1.14. Yeşil İpek Eserinin Müzikal İncelemesi.....	61
3.1.15 Yük Dibine Yerin Ettim Nenni Eserinin Müzikal İncelenmesi.....	64
BÖLÜM 4: BULGULARIN ANALİZİ	67
4.1. Form Sınıflandırmasına İlişkin Bulgular.....	67
4.2. Ses Değiştirici Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	68
4.3. Güçlü Seslere İlişkin Bulgular.....	70
4.4. Usul İncelemelerine İlişkin Bulgular.....	71
4.5. Metronom İncelemelerine İlişkin Bulgular	72
4.6. Ses Genişliğine İlişkin Bulgular	74
4.7. Makamsal Yapıya İlişkin Bulgular.....	76
4.8. Karar Sesi İncelemelerine İlişkin Bulgular	77
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	82
EKLER	85
ÖZGEÇMİŞ	112

KISALTMALAR

Akt : Aktaran

TDK : Türk Dil Kurumu

TSM : Türk Sanat Müziği

Vb : ve benzeri

TC : Türkiye Cumhuriyeti

Doç : Doçent

Dr : Doktor

Prof : Profesör

YY : Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: “Aç Kapıyı Ben Geldim” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	26
Tablo 2: Aç Kapıyı Ben Geldim Eserinin Sözleri	30
Tablo 3: “Bayanlar Çiftetelli” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi.....	30
Tablo 4: Bayanlar Çiftetelli Eserinin Sözleri.....	32
Tablo 5: “Bozlak Erkek Oyunu” Karma Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	32
Tablo 6: Bozlak Erkek Oyunu Eserinin Sözleri	35
Tablo 7: “Çıtırdag” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	36
Tablo 8: Çıtırdag Eserinin Sözleri	38
Tablo 9: “Düriye’min Güğümleri Galaylı” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	38
Tablo 10: Düriye’min Güğümleri Galaylı Eserinin Sözleri	40
Tablo 11: “Eğri Ahmet” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi.....	41
Tablo 12: Eğri Ahmet Eserinin Sözleri	43
Tablo 13: “Gayadan İner Akrap” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi...	44
Tablo 14: Gayadan İner Akrap Eserinin Sözleri.....	46
Tablo 15: “Güveyi Bey” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	46
Tablo 16: Güveyi Bey Eserinin Sözleri.....	48
Tablo 17: “Hele Yavru” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	48
Tablo 18: Hele Yavru Eserinin Sözleri.....	50
Tablo 19: “İlik Düştü Yakamdan” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi .	50
Tablo 20: İlik Düştü Yakamdan Eserinin Sözleri.....	52
Tablo 21: “Kâbem” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	53
Tablo 22: Kâbem Eserinin Sözleri.....	55
Tablo 23: “Kale Kapısından Girdim” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	55
Tablo 24: Kale Kapısından Girdim İçeri Eserinin Sözleri.....	57
Tablo 25: “Beyler Aman” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	58
Tablo 26: Beyler Aman Eserinin Sözleri.....	61
Tablo 27: “Yeşil İpek” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	61
Tablo 28: Yeşil İpek Eserinin Sözleri.....	63

Tablo 29: “Yük Dibine Yerin Ettim Nenni” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi	64
Tablo 30: Yük Dibine Yerin Ettim Nenni Eserinin Sözleri.....	66

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: “Aç Kapıyı Ben Geldim” Kırık Havasının Notası.....	29
Şekil 2: “Bayanlar Çiftetelli” Kırık Havasının Notası	31
Şekil 3: “Bozlak Erkek Oyunu” Kırık Havasının Notası	34
Şekil 4: “Çıtırdag” Kırık Havasının Notası.....	37
Şekil 5: “Düriye’mın Güğümleri Galaylı” Kırık Havasının Notası	39
Şekil 6: “Eğri Ahmet” Kırık Havasının Notası	43
Şekil 7: “Gayadan İner Akrap” Kırık Havasının Notası	45
Şekil 8: “Güveyi Bey” Kırık Havasının Notası.....	47
Şekil 9: “Hele Yavru” Kırık Havasının Notası	49
Şekil 10: “İlik Düştü Yakamdan” Kırık Havasının Notası	51
Şekil 11: “Kâbem” Kırık Havasının Notası	54
Şekil 12: “Kale Kapısından Girdim” Kırık Havasının Notası	56
Şekil 13: “Evlerine Varamadım Arimden” Kırık Havasının Notası	60
Şekil 14: “Yeşil İpek” Kırık Havasının Notası	62
Şekil 15: “Yük Dibine Yerin Ettim Nenni” Kırık Havasının Notası	65
Şekil 16: Sonuç Değerlendirme	80

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Ses Değiştirici İncelemesi.....	69
Grafik 2: Güçlü Sesler İncelemesi	70
Grafik 3: Usul İncelemesi	71
Grafik 4: Metronom İncelemesi	73
Grafik 5: Ses Genişliği İncelemesi.....	74
Grafik 6: Makamsal Yapı İncelemesi.....	76
Grafik 7: Karar Sesi İncelemesi	77

FORMLAR TABLO LİSTESİ

Form 1: Form Analizi	67
Form 2: Ses Değişiricileri Analizi.....	68
Form 3: Güçlü Sesler Analizi	70
Form 4: Usul Analizi	71
Form 5: Metronom Analizi.....	72
Form 6: Ses Genişliği Analizi	74
Form 7: Makamsal Yapılarının Belirlenmesi	75
Form 8: Karar Sesi Analizi.....	77

ÖZET	
Başlık: Safranbolu Seymenlik Kültüründe Müziğin Önemi ve Yeri	
Yazar: Ümit AKCA	
Danışman: Doç. Dr. Sertan DEMİR	
Kabul Tarihi: 15/06/2022	Sayfa Sayısı: x(ön kısım)+ 85(tez)+27 (ek)
Safranbolu, kültürel birikimlerin yer aldığı bir bölgedir. Bu bölge tarihsel süreç içerisinde geçmişten günümüze kadar farklı kültürlere ve müzik türlerine ev sahipliği yapmıştır. Bu kültür birikiminin sonucunda gelişerek gün yüzüne çıkan, ahilik, seymenlik vb. gibi birçok unsur-kavram bu yapı taşlarının oluşmasında büyük rol oynamıştır. Safranbolu yöresi, halk müziğinin temel yapı taşlarından olan kırık hava, karma hava ve zeybek gibi farklı türleri bir arada toplayarak kendi içerisinde zengin, yöresel anlamda çok yönlü ve geleneğe bağlı kalan bir müzik ananesi oluşturabilmiştir. Aynı zamanda Safranbolu zengin müzik geleneğiyle birlikte bağlı olduğu Karabük iline ve çevre il-ilçelere müzik kültürü açısından yön vermiş bir yapıya sahiptir. Bundan dolayı Safranbolu, önemli müzik merkezlerinden biri olmuştur. Çalışmamızda, “Safranbolu Seymenlik Kültüründe Müziğin Önemi ve Yeri” başlığı altında 15 türkü derlenip notaya alınmıştır. Derlenip notaya alınan türkülerin 14’ü kırık hava, 1 türkü ise karma hava türündedir. Bu türkülerini incelediğimizde güçlü sesleri, usul yönünden, metronom, ses değiştirici işaretleri, ses genişliği ve makamsal analiz açısından değerli bilgiler ve sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bununla beraber incelenen karma hava ve kırık hava türkülerinin transkripsiyonlarına (notasyonlarına) bakıldığında, genellikle si bemol 2 değiştirici işareti ve fa diyez değiştirici işaretleri kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca türkülerin genelinde makamsal diziye göre 4. ses güçlü ses olarak tespit edilmiştir. Makam dizisi olarak TSM (Türk Sanat Müziği)’nde benzerlik gösteren hicaz ve uşşak makamı daha çok kullanılmış ve usul olarak genellikle 9/8 usulleri kullanılmıştır. İncelenen eserlerin genellikle Prestissimo (metronom değeri 200’ün üzerinde olan) temposunda ve sekiz ses aralığında seyrettiği görülmüştür.	
Anahtar Kelimeler: Safranbolu Müzik Kültürü, Ahilik, Seymenlik, Halk Müziği	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Importance and Place of Music in Safranbolu Seymenlik Culture	
Author of Thesis: Ümit AKCA	
Supervisor: Assoc. Prof. Sertan DEMİR	
Accepted Date: 15/06/2022	Number of Pages: x(pretext)+ 85(mainbody) +27(app)
Safranbolu is a region where cultural accumulations take place. This region has hosted different cultures and music genres from the past to the present in the historical process. As a result of this cultural accumulation, ahilik, seymenlik etc. Many elements-concepts such as these played a major role in the formation of these building blocks. Safranbolu region has been able to create a rich, regionally versatile and traditional music tradition by gathering different genres such as broken air, mixed hava and zeybek, which are the basic building blocks of folk music. At the same time, Safranbolu, with its rich musical tradition, has a structure that has given direction to the province of Karabük and its surrounding provinces and districts in terms of music culture. Therefore, Safranbolu has become one of the important music centers. In our study, 15 folk songs were compiled and notated under the title of "The Importance and Place of Music in Safranbolu Seymenlik Culture". Of the folk songs compiled and notated, 14 are in broken air and 1 in mixed air. When we examine these folk songs, valuable information and results have emerged in terms of strong sounds, procedural aspects, metronome, voice changer signs, sound width and modal analysis. However, when the transcriptions (notations) of the mixed air and broken air folk songs were examined, it was revealed that the b flat 2 modifier sign and the f sharp modifier sign were generally used. In addition, according to the modal scale, the 4th voice has been determined as the strong voice in the folk songs. Hicaz and uşşak makams, which are similar to TSM (Turkish Art Music) as a modal scale, were used more often and 9/8 rhythms were generally used. It has been observed that the works examined are generally in Prestissimo (with a metronome value over 200) tempo and in eight voice ranges.	
Keywords: Safranbolu Culture, Ahilik, Seymenlik, Folk Music	

GİRİŞ

Karabük iline bağı olan Safranbolu, tarihi, kültürel zenginliği bağlamında ve turistik yönden Türkiye'nin önemli ilçelerinden biridir. Safranbolu'nun tarihi MÖ 3000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Aynı zamanda Safranbolu, tarihi yönüyle ve doğal güzellikleriyle her zaman ilgi çeken bir yerleşim bölgesi olmuştur. Safranbolu, Türk toplumunun bir yandan geleneksel hayatını simgelerken bir yandan da kendi kültürüne sahip çıkıp hem kültürel anlamda hem de tarihi anlamda sahip olduklarını insanlara sunarak örnek bir şehir olmuştur (Danışman, 2018: 101). Sadi Yaver Ataman, Safranbolu hakkında şu ifadeleri kullanmıştır; “kent; mukaddes vatanın kahraman, tarihi bir köşesidir. Saf ve temiz Türk adet ve geleneği hüküm sürer” (Akt. Oral, 2018: 7). Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Safranbolu gerek tarihi yönden gerekse gelenek yönünden kendi kültürüne ve geleneğine sahip çıkmış ve günümüze kadar ulaştırmış bir bölgedir.

Safranbolu, coğrafi konum ve zengin kültürüyle müzik kültürü açısından batı Karadeniz'in merkezi konumundadır. Buna bağı olarak Safranbolu, bağı olduğu Karabük iline ve çevre il-ilçelere müzik kültürü açısından etkilemiş ve yön vermiş bir bölgedir. Eski bir yerleşim yeri olması, başka il ve ilçelerden göç almaması ve millî-kültürel yapısının korunması buna bağı olan önemli etkenlerdendir. Safranbolu yüzyıllardır nesilden nesile aktarılıp kabul görmüş ve pratiğe dökülmüş yaşam biçimlerine sahiptir. Bunlar; giyim kuşam, yemek çeşitleri, çeşitli masal ve deyimler, türküler ve oyun havaları, düğün adetleri ve komşuluk ilişkileri gibi bölgenin kendine özgü gelenek-görenek, söz ve davranışlarıdır (Ulukavak, 2017: 97). Bunların yanı sıra Ankara'da yaygın bir şekilde görülen “Seymenlik” geleneği Safranbolu'da da görülmektedir. Ankara'da kardeşlik, eşitlik ve demokrasi esasları üzerine kurulu olan Ahiler Devleti'ne ev sahipliği yapmıştır. Seymenlik geleneği Ankara'da devlet kurmuş olan Ahiler zamanında yeniden şekillenmiştir. Çünkü mertlik, cömertlik ve bilgelik ilkelerini Seymenler de benimsemiştir. Bundan dolayı Seymenlerde Ahi Teşkilatı'nın askeri kanadını oluşturmuştur. Günümüz tabiriyle “Seymen Alayı” adını alan Seymenlik geleneği o devirlerdendir. Bu gelenek Safranbolu'da da yüzyıllardır var olan ve halen yaşatılmaya devam eden bir gelenektir.

Arapça 'da kardeş anlamına gelen ahi kelimesi, “Ah” kelimesinden türemiş bir kelimedir. Kelimenin kökenine bakıldığında Arapça kökenli olduğu ve “ahı, akı” gibi kelimelerden değişerek geliştiği ve Türkçe sözlükte karşılık gelen; eli açık, dürüst, kardeş ve cömert gibi anlamlara geldiği bilinmektedir (Çağatay, 1997:43-44). Ahi kelimesinin dışında ahilik kavramına bakıldığında ahilik; bir Türk esnaf kuruluudur. Bir Türk esnaf kurulu olan ahilik; devlet, millet, ahlak ve eğitim-öğretim gibi kavramları ön planda tutmaktadır. Bu kurul yıllardan beri varlığını korumuş, ancak varlığı korunduğu kadar değer ve kıymeti bilinip anlaşılamamıştır (Dede, 2018: 13).

Ahiliğin kökenleri, doğuda 11. Yüzyıldan başlayıp ve gelişmiş olan “fütüvvet” kuruluşuna dayanmaktadır. Fakat ahiliğin dayandığı bu “fütüvvet” kavramı, fütüvvet kavramıyla ilişkilendirilmeyip yani fütüvvet kavramından farklı şekilde görülüp ve Türklerin özellikle Anadolu Türklerinin geliştirerek şekillendirdiği bir kuruluş olarak bilinmektedir (Şimşek, 2002: 17). Anadolu Türklerinin geliştirdiği ve bir kuruluş olarak görülen bu kavram, Türkiye'nin her yerinde; Anadolu'da, kontrollerini şehir ve köylerde denetim altında tutmaktadır. Bu denetimi de şehir ve köylerde eleman yetiştirerek gerçekleştirmektedir (Alar, 2020: 3).

Seymen; efe, mert, cesur, kahraman ve cengâver gibi kelimelere ve kavramlara karşılık gelmektedir (Satır, 2015: 8). Seymen kelimesi birçok bakımdan araştırılmış ele alınmıştır. Örneğin; Şenel (2004: 43)'e göre seymen kelimesi; sekmen, selmen, semen, somen gibi kelimelere karşılık gelmektedir. Ayrıca bu kelimeler incelendiğinde her kelimenin kendine özgü bir anlamı olduğu da görülmektedir.

Seymenliğin kökeni Orta Asya'ya kadar uzanmaktadır. Seymenlik geleneği köklü bir gelenek içerisinde varlığını sürdürmeye devam etmektedir (Akt. Akın, 2020: 52). Safranbolu ilçesi, bu geleneği devam ettiren bölgelerden birisidir.

Halk oyunları ve Safranbolu türküleri, her ne kadar başta Adnan Ataman ve Süleyman Şenel gibi değerli araştırmacılar tarafından bölge hakkında; derleme, saha araştırması, kitap ve makale gibi birçok açıdan detaylıca araştırma yapılmış olsa da Safranbolu halk oyunlarının ve türkülerinin gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılması ve taşınması için durmaksızın müzik kültürü yönünden araştırılıp irdelenmeye devam edilmesi gereken bölgelerden birisidir (Acar, 2011: 62).

Araştırmanın Konusu

Safranbolu’da seymenlik kültüründe müziğin önemi ve yeri çalışmamızın odak notasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Safranbolu’da icra edilen 15 türkü tespit edilerek içeriğe yönelik bazı tespitler yapılmıştır. Yanı sıra Safranbolu seymenlik kültüründe müziğin önemi ve yeri incelenmiştir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Safranbolu müziğinin özellikleri ve bu müziğin seymenlik içerisinde yeri nedir?” sorusudur.

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Safranbolu seymenlik geleneğinde icra edilen türküler hangileridir?
1. Safranbolu’da icra edilen türkülerin form sınıflandırılması nasıldır?
2. Safranbolu’da icra edilen türkülerin makamsal yapısı nasıldır?
3. Safranbolu’da icra edilen türkülerin güçlü sesleri bakımından özellikleri nelerdir?
4. Safranbolu’da icra edilen türkülerin usul yönünden sınıflandırılması nasıldır?
5. Safranbolu’da icra edilen türkülerin metronom yapısı nasıldır?
6. Safranbolu’da icra edilen türkülerin ses genişliği özellikleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile Karabük ve çevresine müzik ve dans folkloru açısından yön vermiş Safranbolu seymenlik kültürünün türkülerini ile ilgili ayrıntılı müzikal inceleme çalışması yapmak, Safranbolu müzik kültürüne fayda sağlamak amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Çalışma, seymenlik geleneği özelinde Safranbolu seymenlik geleneğinin müzikal kısmının yöre müziğine katkı sağlaması ve yöredeki müzik kültürü ile ilgili yapılacak diğer çalışmalara yol göstermek açısından önem taşımaktadır.

Sınırlılık

Bu araştırma;

1. Literatür taraması sonucunda ulaşılan yazılı kaynaklar; (kitaplar, makale, dergi, tez), saha ayağında alınan; sesli ve görsel kayıtlar, kişisel görüşmeler ile,
2. Safranbolu yöresinde yapılan alan araştırması sonucunda tespit edilen 15 adet türkü ile,
3. Safranbolu Halk Oyunları Derneği bünyesindeki mahalli sanatçıların repertuvarları ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere detaylı olarak yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Planlanan çalışma nitel bir araştırma yöntemi olup, etnografik model kullanılmıştır. Etnografi en yalın tabirle belirli bir düzen içerisinde bir takım toplumsal sosyolojik unsurların kültürel paylaşımlarını incelemek, gözlemlemek ve var olan durumun betimlenmesi anlamına gelmektedir. Buradaki temel anlayış o toplumda var olan birtakım normların yine o toplum içerisindeki anlam dünyasına yönelik bilgi, davranış, kalıplaşmış hareketler ve düşünsel bütünü ortaya koymaktır (Kaplan, 2007: 115).

Bu çalışmada Safranbolu yöresine ait 15 türkü derlenmiştir. Safranbolu’da yapmış olduğum etnografik çalışmalar, alan araştırmaları ve görüşmeler ile çözümler üretilmeye çalışılmıştır. Bir yıllık zaman zarfında bitirilen saha çalışmalarında, seymen, müzisyen ve bilir kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Safranbolu’da seymenlik kültürünün devamlılığında önemli bir rol oynayan Safranbolu Halk Oyunları Derneği başkan ve yönetim kuruluyla görüşülmüş; Safranbolu Halk Oyunları Derneği’nden çalışma kapsamında yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Safranbolu türküleri, örnekleme ise maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine göre yörede derlenen “Aç Kapıyı Ben Geldim”, “Bayanlar

Çiftetelli”, “Bozlak Erkek Oyunu”, “Çıtırdag”, “Düriye’min Güğümleri Galaylı”, “Eğri Ahmet”, “Gayadan İner Akrap”, “Güveyi Bey”, “Hele Yavru”, “Kâbem”, “Kale Kapısından Girdim”, “Beyler Aman”, “Yeşil İpek”, “Yük Dibine Yerin Ettim Nenni” isimli 15 türkü oluşturmaktadır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi araştırmanın konusuyla ilgili mümkün oldukça var olan çeşitlilikteki verileri elde etme amacıyla nitel araştırmalarda kullanılan bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım, Şimşek, 2013: 135).

Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada veriler belgesel tarama, görüşme teknikleri kullanılarak elde edilmiştir. Belgesel tarama eldeki mevcut kayıt, belge vd. argümanlardan veri toplama tekniğidir (Karasar, 2020: 229). Görüşme ise araştırmacı tarafından yüz yüze veya internet ortamlarından araştırmacının amacına ve içeriğine yönelik veri toplama tekniğidir (Karasar, 2020: 210). Görüşme yapılan kişilerle araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından elde edilen verilerin kaynak kişiler vasıtasıyla detaylandırılması ve bu kişilere konu ile ilgili daha fazla yer açmak amacıyla kullanılmıştır. Safranbolu’da araştırmacı tarafından derlenen her türlü ses ve görüntü (Kaset, CD, video vs.) materyali bir araya getirilmiş ve literatürde mevcut araştırmalarla ilgili tezler, kitaplar, makaleler incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Konunun teorik bölümünü ve problem durumunu detaylı bir şekilde ortaya koymayı hedefleyen temel veriler, alanla ilgili yazıların taranması, yorumlanması ve kategorize edilmesi içerik analizi yöntemiyle elde edilmiştir. Bu bağlamda literatür taraması yapılarak araştırma konusu olan yöreye ait detaylı bilgiler açığa çıkartılmış ve açığa çıkartılan bilgilerin yanında yapılan kişisel görüşmeler yoluyla literatüre ek bilgiler ve repertuvar araştırmacı tarafından sistematik bir şekilde kategorize edilerek yazılmıştır. Araştırmacı tarafından kaynak kişiler tarafından derlenen ses kayıtları Sibeliüs nota yazım programında transkripsiyonu yapılmış ve araştırmaya aktarılmıştır.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMA SAHASININ TANITILMASI

1.1. Safranbolu’nun Kısa Kültürel Tarihi

Safranbolu geçmişi, tarih öncesi dönemlere kadar uzanmakla birlikte, tarih öncesi dönemde Safranbolu; doğuda Kızılırmak, batıda Bartın, kuzeyde Karadeniz, güneyde ise Frigya Galatya bölgelerinin arasında kalan Paflagonya bölgesinde yer almıştır. Paflagonya bölgesi bugün Kastamonu, Sinop, Çankırı illerinin tamamını içine almaktadır. Ayrıca Bolu, Zonguldak ve Çorum illerinin bir kısmını da kapsamaktadır (Doğan, 2019: 14). Safranbolu’nun tarih geçmişi, yerleşimi ve yerleşim bölgesindeki yaşanan mücadeleler-savaşlar, tarihi aydınlatmak açısından son derece önemli olup, ayrıca bölgenin tarihi yapısını; yapılan mücadeleleri-savaşları irdelemek de oldukça önemlidir. Bu bakımdan Safranbolu bölgesinin yerleşimine ve yerleşim bölgesinde yaşananlara baktığımızda önemli bilgilerin olduğuna ve bu bilgilerin açığa çıkarılmasının yanı sıra yerleşimi, tarih ve tarih öncesini tanımak bölge hakkında bilgi edinmek açısından son derece kıymetlidir. Bu bağlamda bölgenin tarihi geçmişinde çoğu bölge gibi Safranbolu bölgesi de toprağı ve insanların devamlılığı için savaş ve mücadele geçirmiştir.

Safranbolu yerleşiminin tarihine bakıldığında birçok mücadele ve savaş görmüştür. Öncelikle yerleşimin nereden başladığını irdelemek gerekmektedir. Çünkü yerleşimin nereden başladığını öğrenmek Safranbolu tarihi ve yerleşim tarihi hakkında daha çok bilgi edinmemize fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Safranbolu’da yerleşimin Paleolitik Çağ’a kadar uzanmakta olduğu görülmektedir. Ayrıca Gasgaslar (Kaşkalar) olduğu bilinen yarı göçebe kavimlerin Paflagonya bölgesinde yaşayan eski kavimlerden olduğu da bilinmektedir. Bu kavimler Etilerle savaşa girerek mağlup olmuşlardır. Mağlubiyet sonrası bölgeyi Etiler almış ve bölgeye uzun bir süre hâkim olmuşlar. Daha sonra MÖ 1200’lü yıllarda göçebe olarak yaşam süren Dorlar kabileleri Etiler’in bölgede olan baskınlığını ve hakimiyetini bitirmiştir. Hint ırkından kavim olan Paflagonlar MÖ 1000 tarihinde bölgeyi kendi etkileri altına almışlardır. Göçebe ve savaşçı bir yapıya sahip olan Kimmer ulusları yaklaşık olarak MÖ 700 yıllarında Paflagonlar kavimlerinin elinden bölgeyi almışlar. Bu savaşlar ardı ardına süre gelmiş ve birçok kavim gelip geçmiştir. Bunun devamında ise Lidyalılar Kimmerler’in elinden bölgeyi almışlar. Bu savaşların ve rekabetin sonucunda bölge Romalılar’ın

hakimiyetine geçerek (MÖ 64 yılında) Safranbolu ve çevre yerleşim bölgelerinde Romalılar hakimiyet kurmuşlardır. Sonuç olarak bölge birçok kavimle karşılaşmış ve sonucunda hem şehir hem de halk bu durumdan zarar görmüştür. Milattan sonraki yıllarda ise bölge Doğu Roma İmparatorluğunun hakimiyetine geçmiştir. Aynı zaman içerisinde Roma imparatorluğu iki parçaya ayrılmış, Bizans İmparatorluğu zayıflamış, bu zayıflığı fırsat bilen Cenevizliler; Amasya ve Filyos bölgelerini egemenliği altına alarak bölgeyi ele geçirmişler. Cenevizliler bu bölgeleri ticari ve ekonomik açıdan sömürmüşler fakat Kastamonu, Safranbolu ve civarındaki bölgeler Bizans'ın hakimiyeti altında kalmıştır. Bu hakimiyet fazla sürmemiş ve Türkler bölgeye yerleşerek bölgenin hakimiyetini ellerine almış ve sonucunda Bizans imparatorluğu burada son bulmuştur (Eser, 2020:7).

Safranbolu yaklaşık 800 yıldır saldırıya maruz kalmamış bir yerleşim yeridir. Aynı zamanda bu yerleşim yeri, kendine has gelenek ve göreneklerin yaşandığı Osmanlı-Türk kenti olma özelliğini de devam ettirmiştir. Türk egemenliğinden önce Safranbolu'da Müslüman bulunmamaktadır. XII. ve XIII. yüzyıllardan itibaren Safranbolu'da Türk hakimiyeti başlamıştır. Bu bölgede önce Danişmentler ve Çobanoğulları, daha sonra Candaroğulları hakimiyet kurmuştur. Köseadağ Savaşında (1243), Anadolu Selçukluları Moğollar'a yenildiği zaman tüm beyliklerle birlikte Candaroğulları da Moğollar'a bağlı kalmıştır. Bununla beraber İlhanlı hakimiyetinden sonra Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlı yönetimi başlamış ve Yıldırım Beyazıt 1402 yılında Anakara Savaşı'nda Timur'a yenildiği zaman tekrar Candaroğlu egemenliği başlamıştır. Ancak bu egemenliğin sonunda, yani fatih sultan Mehmet döneminde (XV. yüzyılın ikinci yarısında) Safranbolu kesin olarak Osmanlı yönetimine girmiş bulunmaktadır (Ulukavak, 2017: 12-49).

Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi Safranbolu'nun Kıranköy semtinde de Türk asıllı Hristiyanlar, Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Kıranköy'ün haricinde "Kirkilli" mahallesi yakınlarına Karaman'dan geldiği söylenen Hristiyan Türklerin yerleştiği de söylenmektedir. Safranbolu'da yaşayan Rumlar 1923 tarihli "Lozan Antlaşması" gereğince, Yunanistan'da yaşayan Türklerle mübadeleye tabi tutulmuşlardır. XX. Yüzyılın ilk yarısının sonuna kadar Safranbolulular, sosyal yaşamlarını kapalı aile ekonomisi ile birlikte gelenek-görenek ve örf-adetlerine bağlı olarak hayatlarını devam ettirmişlerdir. Ayrıca birkaç nesil; dede, evlat ve torun evde

yaşamlarını beraberce sürdürmüşlerdir. 1937 yılında Karabük Demir ve Çelik Fabrikasının kurulmasıyla kent, hızlı bir şekilde çevre il ve ilçelerden insanları istihdam etmiş ve dolayısıyla kent hızla göç alıp ve buna paralel olarak nüfusta artmıştır. Bu hızlı göç ve nüfusun artmasıyla birlikte kent dokusunun bozulmasına sebep olan yeni yerleşim yerleri ortaya çıkmıştır (Ulukavak, 2017: 12-49). Safranbolu, tarihi yapısının yanı sıra kültür tarihi yapısıyla da önemli bölgelerden biridir. Safranbolu bölgesinden gelip geçen her millet Safranbolu'nun tarihine ve kültür tarihine mutlaka bir şeyler katıp gitmişlerdir. Dolayısıyla tarihten bugüne bölgenin tarihi yapısı kadar kültür tarihi yapısının irdelenmesi de önemlidir.

Safranbolu çalgıları; geçmişten günümüze kadar kullanılan ve kullanılmaya devam eden çalgılar arasında, vurmali çalgılar ve telli çalgılar olarak ikiye ayrılmıştır. Vurmali çalgılar; darbuka, zilli maşa, def, bendir, kaşık ve küp, telli çalgılar ise ud, bağlama ve bağlama ailesine ait olan Cura'dan oluşmaktadır. Hüseyin Bilen ile yapılan kişisel görüşmede ayrıca "Bilen" zilli maşanın Safranbolu yöresine ait olduğu iddia etmiştir ve genellikle yörede kullanılan çalgıları; bağlama, zilli maşa ve darbuka şeklinde sıralarken ud, cümbüş ve kemanın genellikle muhabbet ortamlarında icra edildiğini, folklorik çalışmalarda kullanılmadığından bahsetmiştir (Hüseyin Bilen, kişisel görüşme, 08 Nisan 2022).

Karabük ilçelerinden biri olan Safranbolu, yöre tarihinin şekillenip gelişmesinin yanı sıra ekonomik-sosyal hayatın gelişmesinde de önemli rol oynamış bir kenttir. Bu kent aynı zamanda Osmanlı'nın ilk yıllarından itibaren sarayla yakın ilişkisi olmuş bir kenttir. Saray ile olan bu ilişkisi halkın sosyal ve kültürel yaşamını da olumlu yönde etkilemiştir (Acar, 2011: 58). Bu olumlu yönler; öncelikle eğitim-öğretim, halkın dayanışma içerisinde ve beraberce yaşaması, halkın gelişip ilerlemesine önemli bir etken olan sanatsal faaliyetler, folklorik çalışmalar el işçiliği, ticaret, el sanatları, tarım, hayvancılık vb. olarak sıralanabilir.

Safranbolu'nun ana gelir kaynakları; dericilik, el sanatları ve ticarettir. Köylerde ise tarım ve hayvancılık gelir kaynakları arasındadır. Ayrıca geçmişte Safranbolu halkı eğitime çok önem vermektedir. 1870 yılında ilçede 6 medrese ve medreselerde öğrenim gören 240 öğrenci vardır. Bunun yanı sıra 65 sıbyan mektebi (Osmanlı İmparatorluğu'nda ilköğretim kurumlarına verilen genel ad) ve gayr-i Müslimelere ait 2

mektebin varlığı bizlere o dönemlerde Safranbolu'nun kültürel anlamda gelişmişliğini göstermektedir (Acar, 2011: 58). Kültürel anlamda gelişmesinin hayatın her yönüne katkıda bulunduğu gibi folklorik çalışmalara da fayda sağlamaktadır.

Safranbolu, zengin ve farklı folklorik değerlere sahip bir kent olmakla birlikte eski bir yerleşim yerine sahiptir. Ayrıca başka yörelerden göçlerin olmaması Safranbolu'da etnik-kültürel yapının kimliğini korumasındaki önemli bir etkidir. Safranbolu'nun uzun yıllardır, kuşaklar boyunca kabul görmüş ve benimsenmiş, aynı zamanda uygulanıp pratiğe dökülmüş; giyim kuşamdan, yemek çeşitlerine; çeşitli masallardan deyimlere, türkülerden oyun havalarına, düğün adetlerinden komşuluk ilişkilerine kadar, hemen her alanda kendine has gelenek-görenek, sözleri-davranışları ve yaşam biçimleri vardır (Ulukavak, 2017:157).

Safranbolu'nun zengin kültür birikimi içerisinde halk oyunlarının ayrı bir yeri vardır. Kadın ve erkekler tarafından oynanan çok çeşitli oyunlar bulunmaktadır. Bu oyunlar; düğün havaları, oyun havaları ve düğün eğlencelerinin vazgeçilmez unsurlarından biri olan köçek havalarıdır (Acar, 2011: 19-58). “Köçek Havaları” her ne kadar tarihte Safranbolu bölgesinde görüldüğü söylene de günümüzde köçek havaları”nın sadece Yenice, Bartın, Zonguldak, Devrek ve Çaycuma bölgelerinde görülmektedir.

Safranbolu ve köylerinde gündelik ve özel günlerde giyilen giysiler ekonomik durum, kültürel yaşam ve aile hayatına göre farklılık gösterebilmektedir. Safranbolu'da kadınların günlük kıyafetleri; yazma, fes, iç entari, iç yelek, içlik, entari, hürriyet yünlüsü, dallı, don iç entari, üç etek entari, mahramaü çorap, yünlü çoraplar, yemeni, kundura, süs ve takılar, başlık çeşitleri, koltuk zinciri, enteşe ve sorguçtan oluşurken düğün ve özel günlerde; tepebaş (bindallı), şitari (Şetare), üstefe, sivai, kutnu, dallı, acem şalı, ferace, ağız peçesi ve yelekten oluşmaktadır. Erkekler ise genelde; çuha kumaşından yapılan ve genellikle mavi rengin hâkim olduğu şalvar, cepken, keten gömlek, yerli tezgahlarda dokunan kuşak, yerli yünden yapılan keçe külah, yün çorap ve Safranbolu yöresine özel olan yemeniler giymektedirler. Bunların haricinde erkeklerin geleneksel kıyafetleri arasında; fes, şalvar, uçkur, gömlek, kuşak, cepken, yelek, yün çorap, yemeni, çamurluk, tütün kesesi ve çevreler (kama) de vardır (Acar, 2011: 30-41).

Safranbolu giyim-kuşam, takı ve süslenme konusunda önemli bölgelerden olarak bilinmektedir. Geçmişte erkeklerin günlük olarak tercih ettikleri kıyafetler arasında

kafalarına giydikleri genellikle kumaştan yapılan ve “abani sarık olarak adlandırılan beyaz bir sarıktır. Günümüzde hala ülkemizin birçok bölgesinde özellikle doğuda giyilen palto (cepkene benzeyen), şalvar ve kuşak (bele takılan), Safranbolu’da da eskiden giyildiği bilinmektedir. Yanı sıra ayakkabıya benzer çapula dedikleri (günümüzde yine yöresel kıyafet olarak halk oyunlarında giyilen) bir kıyafet giydikleri ve ayaklarına uzun yünden yapılmış bir çorap giydikleri bilinmektedir. Erkeklerin kıyafetlerine kıyasla kadınların kıyafetleri daha süslü ve renkli ve Kadınlar özellikle düğünlere giderken kendilerine daha çok özen gösterip allanıp pullandıkları; düğün gibi özel günlerde ve eğlenceler süslandıkları bilinmektedir (Şenel, 2004: 128).

Safranbolu’daki kadınların ve erkeklerin giyim kuşamı ve yöre halkının ağzından alınan örneklerden birini Şenel, (2004: 129), şu şekilde örneklendirmiştir;

“Güz gelip de tarla, bağ bostan talanıp ürünler kotarılarak yüklere, ambarlara, buharılara konulduktan; dut kurusu, tavşut, keş, guru çörek, tarhana, bulgur kurutulup torbalandıktan sonra yayım da kesilip kıyma da sahımlandı mı:

Eeee! Gaari iş düğüne galdı demektü... Evlee şenlenecek, köylee şenlenecek.”

Safranbolu’da düğünler genellikle sonbaharda yani mahsul yerden kalktıktan sonra yapılırdı. Safranbolu halkının işi, gücü, telaşı bitmiş ve yiyecekler hazır hale geldikten sonra sıra düğün-dernek işlerine gelmiştir. Düğün-dernek işlerinin bu döneme kalmasının en büyük sebebi ise düğün yapmanın zahmetli ve masraflı olmasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı Safranbolu halkı yiyeceğin ve parasının bol ve verimli olduğu düşünülen sonbahar aylarında düğünlerini yapmaktadırlar (Çalışkan ve Oral, 2016: 228).

Safranbolu kültüründe evlilik yaşına gelmiş kız ve erkeklerde bulunması istenen farklı nitelikler aranmaktadır. Bu vasıflara sahip olan kız ve erkeklerin evlendikten sonra sağlam temellere dayalı evlilikleri olacağına inanılırdı.

Gelin olacak kızda şu nitelikler aranır:

Büyüklerine karşı daima saygılı olmak koşulu aranır. Bu koşulun en önemlisi kayınpederine, özellikle de kayınvalidesine oldukça saygılı olması gerekir. Bunun dışında kibar, ılımlı, hamarat bir hanımefendi olunması beklenir.

Evlilik çağına gelen beylerde bulunması istenilen özellikler de şunlardır:

Kibar, konuştuğu sözün nereye gittiğini ve ne niyet ile söylediğini bilen ve kendine güvenen biri olacak. Kendine ve ailesine bakabilecek kadar bir kazancı ve işi olacak. Şerefli, ahlak sahibi ve namuslu bir birey ve en önemlisi de vatana, millete hayırlı bir birey olacak (Ataman, 1994: 77).

Safranbolu’da bazı kurallar ve uyulması gereken bazı kararlar vardır. Bu kararlardan bir tanesi de evlilikte uygulanması gereken adet ve törelerdir. Örneğin: evlenme çağına gelen bir kişi ağabeye sahip ise kısmeti çıksa bile evlenemez. Evlenmelerinin tek yolu önce ağabeylerinin evlenmelerini beklemesinden geçmektedir. Ancak tek bir şart ile evlenmesi mümkün olabilir. Bu da büyük kardeşin razı olması ile mümkündür. Nişanlı ve sözlü gençlerin birbirleriyle görüşmesi mümkün değildir. Görüştüklerinde bu durum halk tarafından ayıplanır. Diğer bir adet ise evlenen erkek kadını sebep ne olursa olsun bırakamaz ve evli olduğu kadının yanına başka bir kadın getiremez. İkinci evlilik ister ise ancak eşleri öldükten sonra yapabilir. Eşi vefat eden kadın ise ölen eşinin erkek kardeşi var ise onunla evlendirilir. Böylece aile onurunun korunduğunu ve namusunun dışarıya çıkmadığı düşünülmektedir. Fakat günümüzde bütün bu kurallar hükmünü kaybetmiştir ve kardeşten sırasını istemesi kuralı artık günümüzde yoktur (Çalışkan ve Oral, 2016: 228-229). Toplumların duyuş ve düşünce birliğini oluşturan ve yüzyıllar boyunca gelenek haline gelen, günümüzde de varlığını sürdürmeye devam eden kültürler her ne kadar bölge bölge farklılık gösterse de kalıplaşmış ve değişmeyen kültürler vardır. Bunlardan biri Türk mutfağının vazgeçilmezi olan yemek kültürüdür.

Gelenek ve görenekler, Safranbolu kültüründe yüzyıllardır süregelen önemli bir kültür olup günümüzde de halen bu önemi korumaktadır. Kültürün öğelerinden olan, olmazsa olmaz yemek kültürleri de önemini korumaya devam etmektedir. Safranbolu kültürünün düğünlerde de yapılan meşhur yemekleri günümüzde de halen yapılmaya devam etmektedir. Bunlar; akıtma (bir çeşit tava gözlemesi), boğaç çorbası (bir çeşit yoğurtlu çorba), bükme (kıymalı, yumurtalı, peynirli, pastırmalı çeşitleri yapılan fırın pidesi), farklı yörelerde akıtma, krep cızlama olarak da bilinen cizleme (mayalı hamur ile yapılan ve şekerli-tuzlu şekilde yapılabilen, içerisine isteğe göre peynir, domates vb. ilave edilen bir tür gözleme) danagözü(iri salkımlı üzümünden yapılmış tatlı), etli dürgü(yaprak dolması), ırmik helvası (ırmik ile yapılan ve genellikle ölenin ardından yapılması adet olan içi fıstıklı helva), mantı (içi kıymalı hamur yemeği) ve tarhana çorbası (Safranbolu’ya has nefis bir lezzeti bulunan meşhur çorba) gibi yemekler

yapılmaktadır (Şenel, 2004: 115-118). Safranbolu yemek kültüründe zengin olduğu kadar dil-ağız özellikleri bakımından da farklı ve çeşitli özellikleri içerisinde barındıran bir bölgedir.

Safranbolu'nun tarihinde yukarıda da belirttiğimiz gibi çok farklı kavimler gelip geçmiş ve bu konar göçer olma durumu Safranbolu bölgesinin doğal olarak yemek kültürüne, bölgenin halk müziğine, ağız-dil özelliklerine bir şeyler bırakmıştır. Dolayısıyla konar göçer olma durumu ağız-dil özellikleri açısından, beraberinde dil-ağız alışverişini de getirmiştir. Bu alışverişlerin neticesinde bölgenin ağız-dil yapısı gelişmiş ve zenginleşmiştir. Fakat Safranbolu insanı her şeye rağmen diyeceği lafı fazla dolandırmadan yöre ağız-dil özellikleriyle açıklamaya çalışır (Şenel, 2004: 129). Şenel, (2004: 129), çalışmasında şu şekilde örneklendirmiştir; “Düğün, dernek, bürümçek goöynek, daim üstünüzden eksik olmasın”. Bu demektir ki: “Soy, sop sahibi olunuz, daima şen karnınız tok, eyniniz pek olsun, gamdan kasavetten uzak kalınız, kaderiniz, kısmetiniz açık olsun.”

Safranbolu dili, dilsel seslerin öğeleri açısından, Anadolu'nun pek çok yerinde rastlantı sonucu meydana gelen bir dil yapısı göstermektedir. Bu dil yapısını örnekleyecek olursak;

- (k)'lar, genellikle (g): kalın-galın, kuru-guru'da olduğu gibi;
- (n)'lerü genizden gelen (nğ): Nereden geliyonğ? Nereye gidiyonğ?'da olduğu gibi;
- (e)'ler genellikle (ee) biçiminde: Gideelee, gelülee'de olduğu gibi;
- İncelmeden kalın kalması gereken (a) uzatmalı: gaari'de olduğu gibi;
- (o) ile (ö) arası telaffuz: goördüm'de olduğu gibi;
- (u) ile (ü) arası telaffuz: guül, guüleç'de olduğu gibi (Şenel, 2004: 129-130). şeklinde örnekleri görülürken;
- Abudungazı: kendine sahip olmayan
- Ani, ani: şaşkınlık belirten ünlem
- Arey: hayret, şaşkınlık

- Beşaret: sevimsiz
- Bihamla: hemen
- Çokmak: havlamak
- Sırtarmak: karşı gelmek (Acar, 2011: 90-91). Örnekleri görülmektedir.

1.2. Coğrafya

Safranbolu, Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan bir ilçedir. Karabük merkezden 8 km uzaklıkta olan Safranbolu, Karabük'ün ilçelerinden olan Yenice, Ovacık ve Eflani ilçeleriyle çevrilmişken, Bartın (Ulus ilçesi) ve Kastamonu (Araç İlçesi) illeri ile de çevrilmiş bir ilçedir. Safranbolu ilçesine ulaşmanın 3 farklı yolu vardır. Bunlardan birinci yol Ankara-İstanbul karayolu üzerinden giderken Gerede yolundan ayrılarak Karabük istikametine doğru 82 km gidilip daha sonra buradan da 8 km devam ederek Safranbolu'ya ulaşılmasıdır. İkinci yol, Safranbolu'nun kuzeyindeki Bartın ile bağlantısının ve doğusundaki Kastamonu ile bağlantısının olmasıdır. Üçüncü yolla ise demiryolu ile Karabük il merkezine kadar ulaşımın mümkün olmasıdır. Günümüzde maalesef Havayolu bağlantısı ile ulaşım mevcut değildir (Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 11.04.2022).

Coğrafi açıdan Safranbolu ilçesi değerlendirildiğinde; ilçenin dağlık bir alanda olduğu bilinmektedir. Bölgenin dip noktası 300 m, zirve noktası ise 1750 m ile Sarıçiçek Yaylası'dır. Safranbolu aynı zamanda Karabük ilinin en büyük ilçesi olup yüz ölçümü yaklaşık olarak 1013 km²'dir (Ersöz, 2021: 37). İlçenin, arazisinin düz olmaması yani alanın engebeli olması beraberinde birtakım sonuçları doğurmaktadır. Ortaya çıkan bu durum bölgenin iklimini ve bitki örtüsünü de etkilemektedir.

Karadeniz iklim özelliklerini taşıyan Safranbolu ilçesi neredeyse her mevsim yağış alan bir bölgedir. Karadeniz bölgesi ve Trakya bölgesi olmak üzere her iki bölgede de bu iklim tipi görülmektedir. Bu iklim tipi üçe ayrılmaktadır; bunlar Nemli-ılıman Karadeniz kıyı kuşağı iklimi, nemli soğuk Karadeniz dağ iklimi ve Karadeniz ardı yarı nemli iklimleridir. Hemen hemen her mevsim yağışlı olan nemli ılıman. Safranbolu'da engebeli alanlar kuzeybatıdan doğuya kadar uzanmaktadır. Bu sebeple farklı iklim özelliklerinin görülmesine de neden olmaktadır. Bu bakımdan Safranbolu ilçesinin Karadeniz ardı yarı nemli ve yarı kurak iklim özelliklerini taşıdığı görülmektedir.

Yüksek yerlerde yağış miktarı daha fazla görülürken, daha alçak yerlerde yağış miktarının daha az olduğu görülmektedir (Ayvazpınarı, 2020: 24).

BÖLÜM 2: AHİLİK VE SEYMENLİK GELENEĞİ

2.1. Türk Kültür Geleneğinde Ahilik

Ahi kelimesi Arapça kardeş anlamına gelen “Ah” kelimesinden türemiştir. Ahi kelimesi; ahi, akı gibi kelimelerin Türkçe’ de eli açık, cömert, kardeş gibi anlamlara karşılık gelmektedir (Çağatay, 1997:43-44). Ahilik; devlet, millet, eğitim ve ahlak gibi kavramları ön planda tutan bir Türk esnaf kurulusudur. Bu kurul yıllardan beri varlığını korumuş, ancak varlığı korunduğu kadar değer ve kıymeti bilinip anlaşılamamış bir meseledir (Dede, 2018: 13).

Ahilik sisteminin, sosyal-kültürel, iktisadi ve tarihi alanlarda da önemli bir payı olduğu düşünülmektedir. Ahilik sisteminin bu gibi alanlarda payı olmasının en önemli sebebi ahilik sisteminin; toplumun, mesleki ve sosyal eğitime katkı sağlamasının yanı sıra donanımlı bireyleri yetiştiriyor olmasıdır (Kaya, 2020: 33). Bundan dolayı farklı alanların bir arada olduğu ahiliği daha iyi anlayabilmek için ahilik kavramının arkasında yatan kültürel unsurları da ortaya çıkarmak adına kelime kökenini incelemenin ve kelimenin kökenindeki farklı görüşlerin topluma aktarılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ahilik kavramına kelime olarak bakıldığında “ahi” kelimesinin kökeninde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlere çalışmamızda ahilik kelimesinin daha iyi anlamak adına aktarmaya çalıştık. Ahilik üzerine çalışma yapan yazarların ahiliğin anlamı hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Sancaklı, (2010: 2), “Ahilik Ahlâkının Oluşumunda Hadislerin Etkisi” adlı çalışmasında: Ahilik kelimesi Arapça kökenlidir ve “kardeşim” anlamına gelen “ahi” kelimesinden türetilmiştir.

Çağatay, (1997: 43- 44), “Bir Türk Kurumu Olan Ahilik” adlı çalışmasında: Ahilik kelimesinin Türkçe eserlerde var olan cömert, eli açık gibi anlamları ifade eden “akı” kelimesindeki “k” harfi yumuşayarak “h” harfine dönüşmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Ahilik nedir? Sorusuna Şimşek, (2002: 16-17), “Ahilik” adlı çalışmasında ise: esnaf ve tüccarlar arasında, dayanışma, birlik ve beraberlik esasına dayalı olarak kurulmuş bir teşkilattır. Bu teşkilat, 13. yüzyıldan 18. yüzyıla

kadar da “Gedik” yani lonca teşkilatı olarak toplumun ekonomik ve ticari kesimindeki oluşumları düzenlemiştir.

Çağatay, (1997:43-44), “Bir Türk Kurumu Olan Ahilik” adlı çalışmasında ahiliği: Sözlük anlamı olarak Ahilik, Arapçada kardeşim manasına gelir ve ahi sözcüğünü bu kurumun üyeleri onursal bir unvan olarak kullanmışlardır. şeklinde tanımlamıştır.

Çoban, (2018: 89), ise “Değerler eğitimi ve ahilik ilkeleri” adlı çalışmasında; Ahi kelimesinin etimolojik kökeni hakkında bir fikir birliğinin olmadığını ifade etmiştir.

Ahilik kelimesinin kökeni hakkında yapılan farklı görüşler kökenin çeşitliliğini ve zenginliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu çeşitliliğin korunması ahiliğin temel yapısını oluşturmaktadır. Bu yapı, toplumu tümü ile kucaklamaktadır. Yani millet, eğitim, ahlak, edep, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma gibi kavramları ön planda tutan bir Türk esnaf kurulusudur. Ahilik kavramı tarihimizde yüzyıllar boyunca varlığını korumuştur. Fakat varlığını koruduğu kadar değeri anlaşılmamış bir konudur (Dede, 2018: 13).

2.2. Anadolu’da Ahiliğin Ortaya Çıkışı

Anadolu’da Ahilik kavramının doğuşuyla ilgili çeşitli iddialar vardır. Kimi araştırmacılara göre ahiliğin Bizans lonca sisteminden etkilendiği, kimi araştırmacılara göre ahiliğin eski Türk toplumların temelini attığını ve yine kimi araştırmacılara göre ise ahiliğin fütüvvete dayandırıldığını ifade etmektedirler (Yüksel, 2019: 3).

Ahilik XIII. Yüzyılda ortaya çıkmış ve ahilik teşkilatının sonucu ile yeni bir şekil almıştır. Anadolu Selçuklu Sultanı olan I. Gıyasü’l-Din Keyhüsrev’in İkinci hükümdarlık döneminde Abbasi Halifesi Nasır Li Dinillah ile politik ve kültürlerin kapsadığı ilişkilerin sonucunda fütüvvetçilik hareketi Anadolu’ya kadar ulaşmıştır. Ahilik, fütüvvet teşkilatına bağlı bir kuruluştur. Fakat Anadolu’nun o zamanlardaki politik, kültürel ve sosyo-ekonomik etkilerinin altında olmasından dolayı ahilik teşkilatının içinde bulunmuş olduğu özellikleri tam olarak taşıyamayarak Türklere özgü özelliklerin ve İslam dünyasının da birçok bölgesinde görülen fütüvvet hareketlerinin dışında yeni bir yol çizerek çalışanlar kuruluştur biçimini almıştır. Böylece Ahiliğin Türk fütüvvet hareketi şeklinde dile getirilmesi yerinde bir ifade olacaktır (Akça, 2003: 211).

Türklerin göçleri ordular şeklinde Orta Asya'dan Anadolu'ya XI. yüzyılının ortalarında başlar. Türk camiasının büyük bölümünün göçebe olup birbiri ardınca göçlerini gerçekleştirmişlerdir. Yeni kurulan ya da yeni ele geçirilen yerlere taşınan göçebeler, yerleşik hayat değerleri ile yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Türkler Hristiyanlardan birçok ürün mahsul almıştır. Bunun sebebi ise şehirlerde sanayi ve ticaret, köylerde de ziraat usulleri ve mahsullerinin çeşitliliğidir (Şimşek, 2002: 21-22).

Anadolu'da sanat ve ticaret etkinlikler oldukça hareketlilik kazanmıştır. Bunun en önemli sebebi ise göçlerin gerçekleşmesidir. Yerleşik Türkler göç edenleri ve Müslüman olmayan halkı da elinde tutabilmek için bu dönemde yatırım yönünden gayri menkule yönelmişlerdir. Aynı zamanda tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sürdürmektedirler (Şimşek, 2002: 21-22).

Ahilik teşkilatının kurucu olan Ahi Evran "Ahilik Teşkilatı" adı altında esnaf ve sanatkarları bir araya getirerek iş ahlakını, üretim ve tüketim ihtiyaçlarının zedelenmemesi ve güvensizlik yaratmaması için; devletin gücünün zayıfladığı ve düzenin devrildiği anda halka dayanma gücü aşılacaktır. Günden güne ahilik teşkilatı kısa sürede gelişerek Anadolu'nun her tarafında tanınır hale geldi. Böylece Ahi Evran, teşkilatı için göstermiş olduğu bütün bu çabaların sonucunda emeğinin karşılığını almıştır. Emeklerinin karşılığının nişanesi olarak Osmanlı ve Yeniçerinin kuruluşunda da önemli bir yer almış ve devlet adamları da bu kuruluştaki yer edinmeyi bir onur olarak görmüşlerdir (Şimşek, 2002: 21-22).

Ahiliğin doğmasına sebep olan etmenler vardır. Bunlardan birisi de ticaret amacı güderek Asya'dan Anadolu'ya gelen esnafın, yerli Bizanslı sanatkarlar karşısında kabul görmek, kendilerini ön planda tutmak ve ticaretiyle yeni bir hayat tarzı oluşturmaktır. Bunların dışında sanat ahlakını geliştirmek ve yerleştirmekte son derece önemli olmaktadır. Bundan dolayı ahilik sadece toplumun ürün ve hizmetlerini sağlamakla kalmayıp; siyasi, toplumsal ve askeri vazifeleri üstlenebilen bir donanıma sahip olmuştur. Dolayısıyla kent hayatının kabulünde de önemli bir yere sahiptir (Çoban, 2018: 90).

2.3. Ahiliğin Amacı

Ahiler çatışmacı değil, dayanışmacı bir yapıya hakimdirler. Zengin ile fakiri, iyi ile kötüyü kısacası ayırım gözetmeksizin topluma dair bireyler ve kurumlar arasında sağlıklı iletişim ve etkileşimler kurarak herkesin huzur içerisinde yaşamasını sağlamak Ahi birliklerinin temel amaçlarındandır. Ahilik, bireyler arasında adaletsizlik yapılmasına şiddetle karşıdır (Şimşek, 2002: 25).

Ahiliğin ulaşmak istediği sonuçlardan biri insanları hem ahlaki yönden hem de mesleki yönden yetiştirerek sadece tüketmesini değil aynı zamanda üretmesini bilen ve topluma yararlı bireyler durumuna getirmektir. Toplumda sosyal ve ekonomik dengenin sağlanması da bu amaca bağlıdır (Köksal, 2007: 24).

2.4. Ahiliğin Temel Değerleri ve İlkeleri

Fütüvvet namelerinde ahiliğin temel değerleri ve ilkeleri açığa çıkarılmıştır. Aynı zamanda fütüvvet nameler ahilerin ahiliğin temel değer ve kurallarını referans aldıkları kitaplardır. Bu kaynaklarda en önemli iki şart bulunmaktadır;

- Müslüman olmak
- Bir iş sahibi olmak

Toplanma merkezleri işsizlerle dolup taşıdığı için işsizler fütüvvet teşkilatına kabul edilmiş ve nihayetinde esnaflıkla ahiliği birbirlerine bağlı bir faktör haline getirmiştir. Bundan dolayı fütüvvet teşkilatında istenen özellikler ilerleyen dönemlerde de esnafın uymaya çalıştıkları kurallardır. Fütüvvetin Anadolu ile bağlantısı aynı zamanda ahilik adıyla anılmaktadır (Ceylan, 2012: 38-39).

Ahiliğin temel değer ve ilkeleri şu şekilde özetlenebilir; iyi huylu olmak, iyi ahlaklı ve karşısındakini hor görmemek, şefkat ve dayanışma içerisinde olmak, yardıma muhtaç insanlara yardım etmek vb....

Ahilik teşkilatı düşüncelerinin temel değerlerini oluşturan bölümlerini özetle;

- Teşkilatın toplumsal sorumluluğu
- Hizmette mükemmellik
- Dürüstlük ve doğruluk

- Ortak yaşama

Gibi düşüncelerden oluştuğunu söyleyebiliriz. Özellikle toplumsal sorumluluk ahilik teşkilatının önemli değerlerinden biridir. Bu aynı zamanda içinde bulunan amaç-işlev doğrultusunda yön bulur (Ceylan, 2012: 38-39).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere ahilik yalnızca yaşam boyu devam eden bir eğitim modeli olarak kalmamıştır. Yanı sıra bunlarla ilgili tasavvufi düşünce içerisinde de hal sahibi olmalarına güvenle ve inançlı bir şekilde çaba göstermiştir. Ahiler, fütüvvet mesleğine son derece olmuşlar ve bu bağ sayesinde kendilerinde yükümlü buldukları borçlarını ödemeye çalışmışlardır. Ayrıca ahilik teşkilatı, herhangi bir esnaf kazanımı ya da oluşumu değil, fikirlerini, görüşlerini ve inançlarını kendilerinde yükümlü bulundukları borçları ödeyerek ortaya çıkarıp yayan, Allah’a ulaşma yolunda biri olan tarikat olarak da görülebilir (Çoban, 2018: 90).

2.5. Ahiliğin Temel Kaynakları

Türk-İslam uygarlıklarının bir meyvesi olarak ahilik, Anadolu’da gelişmiş ve görülmeye başlanmıştır. Ahiliğin ortaya çıkmasında Anadolu’nun büyük bir etkisi ve rolü vardır. Dolayısıyla Ahilik Anadolu’da gelişmiş ve kaynağını da Anadolu’dan almıştır. Bu kaynak içerisinde dinin büyük önemi olduğu gibi dönüştürücü-değiştirici özellikleri de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kültürel etkileşiminde büyük etkilerinin olduğu; Türklerin Türkistan’dan gelmeleri Ahiliğin temel kaynakları arasında olduğu gibi İran ve Anadolu bölgesi de bu etkileşimler arasında sıralanabilir. Bunlara ek olarak kültür ve medeniyet unsurlarının meydana gelmesine ve belirleyici rol oynamasına neden olan ihtiyaçlar ve dinlerdir. Dinler özellikle ortaya çıkan bu unsurlara kendi görüşlerinin onarıcı ve belirleyici öğelerini ekleyip, onun yoğrulup şekillenmesini hedeflemektedir (Ceylan, 2012: 13).

Ahiliğin temel kaynakları fütüvvet nameleridir. “Fütüvvetnâme” fütüvvetten söz eden eser anlamına gelen, fütüvvet inancının gelenek-görenek ve örf-adetlerinin anlatıldığı kitaplardır. Ayrıca bu kitaplar, kültürel bilgi içeren, dini hayatın ve inanç ile ilgili kuralların öğrenilmesinde de büyük rol oynayan kaynaklar ve eserlerdir. Bu kaynak ve eserler fütüvvet teşkilatının ileri gelenlerini, adabını, törelerini öğretici bir metotla açıklamış ve teşkilata mensup olanların el kitapları olma özelliğini kazanmıştır. Esasen

fütüvvetnameler anonimleşse de yazarı belli olan ve teşkilat için önemli bilgilere sahip olan fütüvvetnameler bulunmaktadır (Alparslan, 2021: 20).

Fütüvvetnamelerin çoğunluğu Arapça ve Farsça dilde yazılmıştır. Dolayısıyla ahilik hakkında bilgi edinmek amacıyla çalışma yapacak olan araştırmacıların çalışmalarına anlam ve derinlik katabilmeleri adına bu dilleri öğrenmeleri önemlidir. Bunun yanı sıra araştırmaların çoğalması ve hızlanması için dile hâkim olan ve meslek dilini anlayıp-kavrayabilen araştırmacıların bu kaynakları Türkçeye çevirmeleri de önemli olduğu düşünülmektedir (Dede, 2018: 19). Diğer yandan Seyahatnameler ve İcazetnameler ahiliğin temel kaynakları arasında olup Ceylan, (2012: 13), “Ahilik Türk-İslam Medeniyetinde Dünyevi ve Uhrevi Sistem” adlı çalışmasında şu şekilde açıklamıştır;

“Selçuklu ve Osmanlı döneminde yazılan Seyahatnameler (İbn-i Batuta ve Evliya Çelebi), Ahi Secerenâmeleri, icazetnameler ile o dönemlerde yazılan tarih kitapları, ahiliğin ana kaynakları arasında gösterilir. Ayrıca Ahi Evran-ı Veli’nin eserleri, kronikler, Tahrir Defterleri, Kanunnameler de ahiliğin özgün kaynakları arasındadır. Bahsedilen özgün kaynaklardan istifade edilerek hazırlanan yerli ve yabancı birçok ilmi eserde ahiliğin kaynakları arasındadır” (Ceylan, 2012: 13).

Ahilik ve fütüvvet arasındaki ilişkide ortak ve benzer noktalar olduğu kadar farklılıklar da bulunmaktadır. Örneğin; sanat ve mesleğe dayalı olan ahiliğin tam zıttı olan fütüvvetin sanat ve meslekle bir ilişkisi bulunmamaktadır. Yani fütüvvet teşkilatı devlet tarafından siyasi hedefler doğrultusunda kurulan ahilik ise Türk halkı tarafından kurulan kuruluşlardır. Bu ortak nokta ve aralarındaki bağlantılar; bireylerin kabiliyetlerine göre eğitim programlarına alınması ve yeteneklerine göre yetiştirilmesidir (Dede, 2018: 19).

Ahilik 13. yy’ da kurulan bir teşkilat olup ahiliğin kurucu olarak bilinen Ahi Evran ekonomik hayatı düzenleyen, ahiliğin Anadolu’da kurulup gelişmesinde önemli katkıları bulunan bir şahsiyettir. Ahiliği daha iyi kavramak için ahiliğin kurucularından olan Ahi Evran’ı tanımak ve ahilik hakkındaki görüşlerini öğrenmek, ahiliğin geçmişten günümüze kadar geçirdiği süreci ve bu süre içerisinde geçirdiği değişimleri görmemize olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

2.5. Ahî Evran (Ahi Evren) Hayatı

Ahi Evran'ın hayatıyla ilgili günümüze kadar farklı görüşler vardır ve kaynakların yetersizliği sebebiyle kesin bilgilere ulaşılamamaktadır. Fakat yapılan araştırmalar ve incelemeler neticesinde hayatıyla ilgili bazı bilgilere yer verilmektedir.

Ahi Evran Ahilik teşkilatının kurucusu olarak bilinmektedir. Aynı zamanda Ahi Evran esnaf ve sanatkârlar için önemli bir kişiliktir. Çünkü Ahi Evran deri imalathanesi kurmasının yanı sıra birçok esnaf ve sanatkarın yanında bulunmuş, esnaf ve sanatkarlığın gelişip ilerlemesinde büyük rol oynamıştır (Şimşek, 2002: 28-29).

Ahi Evran'ın doğduğu yer tam olarak bilinmemektedir. Kısa bir süre Konya'da ikamet etmiş, daha sonra Denizli'ye gitmiş ve Denizli'de bahçıvanlıkla uğraşmış, belli bir sürede Denizli'de ikamet ettikten sonra tekrar Konya'ya gitmiştir. Fakat Konya'da yaşadığı zaman zarfında Konya halkına nedeni bilinmeyen bir sebepten ötürü kalbi kırılmış ve Konya'dan da Kayseri'ye gitmiştir. Kayseri'de yaşadığı dönemler içerisinde dericilikle meşgul olmuş ve deri imalathanesi-tabakhane açmıştır (Şimşek, 2002: 28-29). Ahi Evran, tecrübesi ve ahlaki davranışlarıyla özellikle esnaf ve sanatkarlara örnek bir insan olarak bilinmektedir.

Ahi Evran hem ilmi bilgisiyle hem de yeniliklere açık olan bakış açısıyla örnek bir insan olarak bilinmektedir. Teknolojik gelişmelere ve projelerin gerçekleştirilmesi için çaba gösteren Ahi Evran, insanların daha rahat yaşam sürebilmesi için birçok şey ortaya çıkarmıştır. Örneğin; su saatinden otomatik musluklara, müzik çalarlardan su tulumbalarına, fıskiyelerden anahtarlar gibi (Köksal, 2007: 137-138). Ahi Evran vatanını milletini seven ve koruyan bir şahsiyet olarak bilinmektedir. Ahi Evran teknolojik gelişmelerin yanı sıra Türk İslam alemi içinde önemli bir şahsiyet ve öncü kişi olarak bilinmektedir.

Ahi Evran Türkistan'ın eski adı olan “Yesi”’den beslenmiş ve gönüllü olarak yaşadığı toprakları korumak ve Türk İslam topluluğunun her türlü ihtiyaçlarını karşılamak için elinden geleni yaptığı bilinmektedir. Anadolu'ya göç eden Türkmenlere iş ve aş vermiştir. Bunun yanı sıra göç eden Türkmenlere meslek sahibi yapmış ve böylelikle Anadolu'nun hem ekonomik yönden kalkınmasına hem de ahlaki-edebî yönünden kendilerini geliştirmelerini katkı sağlamıştır (Ceylan, 2012: 23-24).

Ahi Evran'ın günümüze kadar ulaşan 29 kadar yazdığı eser mevcuttur. Ahi Evran en son yerleştiği yer olarak bilinen Kırşehir'de (1261 yılında) gözlerini yummuş ve Kırşehir'de ziyarete açık olan türbesi bulunmaktadır.

2.6. Seymenlik

Seğmen/Seymen; “Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı Dikmen sırtlarında karşılayan Ankara'nın ve bu güzel ülkenin kaderinde önemli bir rol oynamış olan, Ankara'yı Kurtuluş Savaşımızın Başkenti yapan, yeryüzündeki bütün uluslara örnek olarak gösterilen tarihi bir gerçekliktir.” (Ceylan, 2016: 11). Bu gerçeklik aynı zamanda efe, (Efelik) mecazi anlamda mert, cesur, kahraman, cengâver insan anlamlarına da gelmektedir. Efeler, ‘doğru, dürüst, gözü pek, mert, yardım sever, kahraman ve fedakâr’ kişilerdir. Ege bölgesindeki efelere zeybek denilmektedir. Orta Anadolu ve Ankara'daki efelere ise, “yiğit ruhlu” ve “atlı” anlamına gelen seymen denilmektedir (Şahin, 1998: 8). Ege bölgesinde “efeler” için kullanılan “zeybek” tabiri Ankara'da seymen olarak karşımıza çıkmaktadır (Satır, 2015: 8).

Seymen kelimesi etimolojik açıdan incelendiğinde birçok yerde farklı deyimlerde kullanılmıştır. Örneğin; sekmen, selmen, semen, somen, sumen, sökmen, sağman, sakman ve segmen gibi kelimeler kullanılmıştır (Şenel, 2004: 43). Bu örneklerden birkaçı incelendiğinde her kelime kendi içerisinde farklı anlamlar ortaya çıkarmaktadır.

Segmen; Farsça 'da segban (köpek bakıcısı)'dan segben-seğmen veya seymen olarak karşımıza çıkmaktadır. Yanı sıra seymen (sağmen) kelimesi tahtadan yapılmış aralıksız küçük iskemle anlamına da gelmektedir (Akt. Şahin; Eyüboğlu, 1988: 75). “Sökmen, Sekmen, Seymen”, kelimeleri ise Uygur Türkçesinde; ileri atılmak ve sıçramak anlamına gelmektedir. Aynı zamanda bu anlamlar “Seymen ve Zeybek” oyunlarının yapılarına da uygun düşmektedir (Şenel, 2004: 44).

Erbil Ünal'a göre Seymenlik, Türklerin orta Asya'dan Anadolu'ya göçerken soy soy-boy boy aşiret olarak göçüyorlar. Bunlar işte elli çadırılık, otuz çadırılık, yüz çadırılık; daha büyük aşiretler, beş yüz çadırılık olarak göçüyorlar. Göçerken de geldikleri yerlerde birtakım mukavemetlerle karşılaşıyorlar. Yani bunların bir kolluk gücünün olması gerekiyor. Yani bu göçer nüfusun o aşiretin içinde boylu poslu, güçlü kuvvetli, cesur olan kişilerden kolluk güç oluşturuluyor. Bu kolluk güç, ilerdeki anlamında, iler ki

anlamında “Sekban” denilen kolluk güçler oluşturuluyor. “Sekban” ilerde çarpışan, ilerde mücadele eden öncüler anlamında yani aşiret gitmeden evvel o kolluk güçleri oradaki güvenliğini sağlıyor; hırsızdan, arsızdan o aşireti korumak anlamında, gerekirse de kavga ediyorlar. Gerekirse de küçük savaşlar oluyor. Sekban ismi Anadolu’ya yerleştikten sonra yani evrimleşip seymene dönüştüğünü biliyoruz. Yani bildiğimiz sekban kelimesinin seymene dönüştüğü, daha kolay telaffuz edildiği için seymene dönüştüğü konusunda bilgilerim var (Erbil Ünal, kişisel görüşme, 7 Kasım 2021).

Seymenliğin günümüzde birçok yerde hala varlığını koruduğu ve seymenlik geleneği halinde varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Örneğin günümüzde Malatya bölgesinde ‘yiğitlik ve gözüpeklik’ anlamlarında kullanılırken Muğla bölgesinde yine aynı anlama gelen ‘Sukman, Seymene ve Saymana’ anlamlarında da kullanılmaktadır (Şenel, 2004: 44). Belirtildiği gibi birçok yörede farklı isimler bulunmaktadır. Bu bağlamda etimolojisi kadar kelimenin nereden geldiğini ne zaman ortaya çıktığını irdelemek de önemlidir.

Seymenliğin tarihine bakıldığında Orta Asya’ya kadar uzandığı düşünülmektedir. Ayrıca seymenlik eski Türk gelenek ve göreneklerinden beslenmiş ve bunun sonucunda geleneksel bir yapı olarak etki yaratmıştır. Bu etki XII. Yüzyılda ahilik teşkilatının içinde barındırdığı bütün kavramları koruma amacı güderek seymenliği köklü ve saygın bir yere getirmiştir (Akın, 2020: 32). Köklü ve saygın bir yapıya sahip olan seymenlik, günümüzde varlığını sürdürmesini Ahilere borçludur. Ahilerin 14. Yüzyılda Ankara’da devlet kurdukları ve seymenlerin henüz Anadolu birliği ortada yokken Ahi teşkilatının gelişmesine katkı sağladıkları bilinmektedir (Satır 2015: 2). Seymenlik ve ahiliğin birbirine benzer olduğu ve aynı bakış açısıyla halkın yararına hizmet ettikleri yadsınamaz bir gerçektir.

Kökeninin orta Asya’ya kadar dayandığı bilinen seymenlik, Akdeniz bölgesinde (Mersin, Burdur, Isparta) Batı Karadeniz bölgesinde (Karabük-Safranbolu, Bolu-Gerede) ve iç Anadolu bölgesinde de (Çankırı, Ankara) köklü bir gelenek içerisinde varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Geleneğin otantik halini özellikle İç Anadolu Bölgesi olan Ankara ilinde görmek mümkündür. Bunun dışında birçok yerde cirit ekiplerindeki oyunculara da seymen denildiği bilinmektedir (Akt. Akın, 2020: 52).

Seymenlik kültüründe, bir çocuğun eğitime tabi tutulabilmesi için ergenlik çağına erişmesi gerekmektedir. Ailede bulunan seymen büyüklerinin vermiş olduğu eğitimi, aynı zamanda aile dışından büyükler de verebilir. Ahlak eğitimi, örf-adet, kültür, (yeteneği varsa) saz çalma, meşk etme (beraber çalıp söyleme), oyunlar ve oyunlar hakkında bilgi paylaşımı yaparak birçok alanda eğitim almaktadırlar. Ayrıca olası savaş durumlarına karşı güvenliğin sağlanması amacıyla eğitimler de verilmektedir (Akt. Akın, 2020: 52-53). Seymenliği genel olarak irdelediğimizde tarihi, kökeni ve geleneği itibarıyla günümüze kadar gelen ve yüzyıllardan beri de sivil bir oluşum olarak var olan bir kuruluş olarak halen devam etmektedir. Varlığını korumaya devam eden bu kültürün izlerini Safranbolu’da da görmek mümkündür.

2.7. Safranbolu’da Seymenlik Geleneği

Safranbolu’nun kültür birikimi açısından köklü bir yapısı vardır. İlçe daha çok Karabük ve yöre folkloruna yön vermiştir. Bundan dolayı halk oyunları da bu zengin kültür içerisinde ayrı bir önem teşkil etmektedir. Halk oyunları içerisinde kadın ve erkeklerin icra ettiği çeşitli oyunlar vardır. Safranbolu’nun değerlerinden biri olan, folklor araştırmacısı Sadi Yaver Ataman Safranbolu halk oyunları ile ilgili; Safranbolu Düğünleri, Oyunlar-Türküler, Eski Türk Düğünleri, Eski Safranbolu Hayatı gibi birçok araştırması bulunmaktadır. Sadi Yaver Ataman’ın Safranbolu kültürüne katmış olduğu birikimlerin dışında oğlu Adnan Ataman’ın da ilçeye müzik kültürü bakımından büyük katkıları bulunmaktadır (Ulukavak, 2017: 161)

Seymenler ve buna bağlı teşkilatlar, Safranbolu’daki halk oyunları ve müzik genelinde incelenmesi gereken öğelerdir. Bu öğeler çerçevesinde seymenlik geleneğinde müzik kültürünün en hareketli ve canlı örnekleri Ankara’da yaygın bir şekilde görülürken bu hareketlilik ve canlılık Safranbolu’da da görülmektedir. Bunun sebebi ise memleketin usta sanatçılarının ve müzik oyunlarının bir araya gelmesinden kaynaklanmaktadır (Acar, 2011: 62).

Acar, (2011: 62-63), “Karabük Safranbolu Folkloru” adlı çalışmada; seymenlik geleneğini şu şekilde açıklamaktadır:

“Seymenler en parlak gösterilerini düğünün perşembe günü kız evinin önlerinde yaparlardı. Bunu “kız evini yasta koymamak” gibi bir anlayışa bağlamak

mümkündür. Zira perşembe günü oğlan evinden gelen dünürçüler alayı kızı alıp götürecekler, “kız evini kızsız, tuz kabını tuzsuz bırakıp gidecekler”

Seymen topluluğu hakkında şunları söyleyebiliriz. Halk müziği ve halk oyunları hakkında davullu zurnalı mehter derneklerinin düzenli olarak bir araya gelmesiyle oluşmuş topluluktur. Seymen kuruluşu son derece karakteristik bir özellik gösterir. Bir gösteri alayı şeklinde yürüyüş haline göre seymen topluluğunun kuruluşu şöyledir;

En önde çubukçu vardır. Buna değnekçi başıda denir. İkinci sırada mehterler vardır. Bunlar davul zurna takımıdır. Üçüncü sırada maniciler yani türkücü ve tekerlemeciler bulunur. Dördüncü sırada seymen başı vardır. Beşinci sırada sayıları yirmi yüz kişi arasında değişen seymenler altıncı sırada ise kadın kılığına girmiş sayıları bir ile yirmi arasında bulunan etekliler yer almaktadır.”

Safranbolu oyunları ve türküleri arasında en çok oynanan ve icra edilen “Aç Kapı” türküsüdür. Kadınlar ve erkekler bu türküye çeşitli figürlerle eşlik ederek oynarlar. “Aç Kapı” türküsünün dışında kadın düğünlerinde oynanan ve icra edilen aynı zamanda Sadi Yaver Ataman’ın “defile” olarak nitelediği “mız mız” oyunu vardır. “mız mız” oyunu “Düriye Güğümleri Kalaylı” türküsü eşliğinde oynanmaktadır. Bir başka oyun ise kına gecelerinde oynanan “Kâbem” oyunudur. “Kâbem” oyunu kına yakıldığı zaman üzerinde mumlar yanan bir sini, gelinin başı üzerinde oynayanlarla birlikte döndürülür. Daha sonra oyun bittiği zaman etrafa atılan mumlar kapışılır; oyunun sonunda ise mumu kapam kızın kısa sürede nasibinin açılacağı inancı hakimdir (Akt. Ersoy, 2011: 256). Ulukavak, (2017: 161), “Bir Safranbolu’nun penceresinden Safranbolu” adlı çalışmasında “Kâbem” türküsünü: *Hacıların, hac dönüşü karşılanışları sırasında söylendiği bildirilen “ilahi” tarzındaki Kâbem türküsünün sözlerinin, Yunus Emre Divanı olarak hazırlanan kitaplardaki şiirler arasında rastlanamasa da Yunus Emre’ye ait olduğu söylenmektedir.* şeklinde belirtmektedir.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Safranbolu’da İcra Edilen Eserlerin Müzikal İncelemeleri

3.1.1. Aç Kapıyı Ben Geldim

Tablo 1: “Aç Kapıyı Ben Geldim” Kırık Havaasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Aç Kapıyı Ben Geldim
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Hava
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: -120
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

AÇ KAPIYI BEN GELDİM

Yöre: Safranbolu
Kaynak: Safranbolu Halk Oyunları Derneği

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 28.09.2021

♩ = 120

10

AÇ KA PI YI_____ BEN_____

4

GEL_____ DİM_ A MAN_ NİN_ SE FA_____ GEL DİN_ HOŞ_____ GEL DİN_ Ö_ LÜ_ YON

7

SAZ SAZ

SE FA_____ GEL_ DİN_ HOŞ_____ GEL DİN SEN DE YA_NUK

10

SAZ SAZ SAZ

BEN DE YA NUK SU LAR_ A KAR BOZ_ BU LA NUK

13

SAZ SAZ

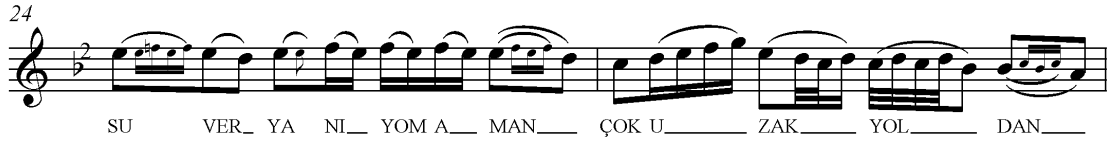
EL_ LER U YUR_ BİZ U_ YA NUK

16

19

22

BA NA DA BİR YU_____ DUM_____

Şekil 1: “Aç Kapı Ben Geldim” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 1’de notasyonu görülen “Aç Kapı Ben Geldim” türküsü, kaynak kişi Mistan Kürkçü olarak 510 numarası ile TRT’de kayıtlı olan eserin yöredeki varlığı çok eskilere dayanırken bu türküyü Safranbolu’daki seymenler “Aç Kapı” türküsü olarak ifade etmektedirler. Ayrıca türkü seymen çalışmaları ve gösterilerinde çalınıp söylenmektedir. Sahada yapılan görüşmeler sırasında seymenler “Aç Kapı” türküsünü sadece yöresel icra ile oynayabildiklerini ifade etmişlerdir. Yani TRT’deki 510 numarası ile derlenen nota ile oynayamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 2: Aç Kapıyı Ben Geldim Eserinin Sözleri

Aç kapıyı ben geldim ağanın
Sefa geldin hoş geldin ölüyon
Sefa geldin hoş geldin

Sende yanug, bende yanug
Sular akar boz bulanug
Eller uyur biz uyanug

Bağa da bir yudum su ver yanıyon aman
Çok uzak yoldan geldim yanıyon
Çok uzak yoldan geldim

Haydan olu, huydan olu
Bu güzellik soydan olu
Elden ata mah
Faydan olu

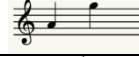
Çuha da yelek eklolur ağanın
Çirkin sever dertlolur ölüyon
Çirkin seven dertlolur

Kederlenme, kederlenme
Ben ölürsem sen evlenme
Gölgelerde serinlenme

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.2. Bayanlar Çiftetelli Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 3: “Bayanlar Çiftetelli” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Bayanlar Çiftetelli
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Hava
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Hicaz Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre : = 96
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

BAYANLAR ÇİFTETELLİ

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 21.10.2021

SAZ

ÇİF TE DE TEL Lİ
ŞEM Sİ YE Sİ E LİN DE

4

MES NE Dİ BEL Lİ BİR YAR SEV DİM O DA TE RE LEL Lİ
AL TIN SA AT BE LİN DE BEŞ PA RA OK CE BİN DE SAL TA NA TI YE RİN DE

7

AH AH Ö LÜ YO RUM BEN İÇ DO LU GÖY NER YA Nİ YO RUM BEN

11

YA Lİ YA Lİ RAM AH YA LE YA LE LİM

15

YA LE LİM YA LE LİM AY GI NİM BEN BAY GI NİM BEN ÇİF TE TEL Lİ YE
AY GI NİM BEN BAY GI NİM BEN İN CE BEL Lİ YE

Şekil 2: “Bayanlar Çiftetelli” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 2’de notasyonu görülen “Bayanlar Çiftetelli” türküsü, yörede kız kınalarında ve kadın eğlencelerinde çalınıp söylenen bir türküdür.

Tablo 4: Bayanlar Çiftetelli Eserinin Sözleri

Çiftetelli mesnedi belli
Bir yar sevdim o da terelelli
Ah ah ölüyorum ben
İç dolu göynek yanıyorum ben
Yalı yalilam ah yalelellim yalilim yalilim

Aygınım ben baygınım ben çiftetelliye
Aygınım ben baygınım ben ince belliye

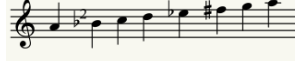
Şemsiyesi elinde
Altın saat belinde
Beş para yok cebinde
Saltanatı yerinde

Ah ah ölüyorum ben
İç dolu göynek yanıyorum ben
Yalı yalilam ah yalelellim yalilim yalilim

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.3. Bozlak Erkek Oyunu Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 5: “Bozlak Erkek Oyunu” Karma Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Bozlak Erkek Oyunu
TÜRKÜNÜN FORMU	Karma Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Hüseyni Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =60
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

BOZLAK ERKEK OYUNU

Yöre: Safranbolu
Kaynak: Safranbolu Halk Oyunları Derneği

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 28.09.2021

♩ = 58

6

7

SAZ

OF YA RE_____ HER NE RE YE VAR SAM GU RU LUR EN GEL

8

SAZ

TOP TOP OL MUŞ KA KÜL LE RİN MAH YÜ ZÜ ĞE ÇEN_____ GEL_____

9

SAZ

BEN Ö LÜR SEM İ A YAV RUM CE NA ZE ME SEN GEL YU YI KA_

10

SAZ

E LA GÖZ YA ŞIĞ NAN DEFN EY LE BE Nİ_YAR OF_OF_____ OF U LEN DE AH U

11

LEN GE ÇEN ÖM_ RÜM_____ EY

12

SAZ

17

2

18 OF YA RE_

19 HU Rİ DE ME LEK DER LER A YAV RUM SAF RAN BO LU DA AL YE ŞİL Gİ YE NE_

20 DAT LI DA_ CA NI MIZ_ GUR BAN OL SUN_ EH Lİ DE MU HAB BET

21 HA LİN DEN Bİ LE NE_

22 EH Lİ DE MU HAB BET HA LİN DEN Bİ LİP DE DİR Lİ Ğİ Mİ ZE ŞEN LİK TE VE RE NE

23 BİZ DE BÖY LE_ A LEM LE RE CAN VE REN LER DE NİZ_YAR OF_OF_

24 A_NA BEN YAN DIM EY_ EY_

25 SAZ

Şekil 3: “Bozlak Erkek Oyunu” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 3’de notasyonu görülen “Bozlak Erkek Oyunu” türküsü, Adnan Ataman’ın “Safranbolu Türküleri ve Oyun Havaları” çalışmasında notaya aldığı bu türkü ölçülü ve ölçüsüz (usullü ve usulsüz) şekilde çalılıp söylenmektedir. Türküyü seymenler ve müzisyenler “bozlak” diye ifade etmektedirler. Türkünün serbest bölümünü bir kişi icra ederken bağlama sanatçısı da ona eşlik etmektedir. Yanı sıra darbuka, zilli maşa ve tahta kaşık usullü bölüm sırasında eşlik etmektedir. Ayrıca icra sırasında seymenler serbest bölümde çökerler ve usullü bölümde tekrar kalkıp oynamaya devam etmektedirler. “Bozlak Erkek Oyunu” türküsü seymenlerin vazgeçilmez türkülerinden bir tanesi olup seymen alaylarında ve seymen gösterilerinde çalılıp söylenen bir türküdür.

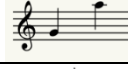
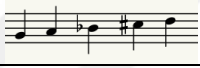
Tablo 6: Bozlak Erkek Oyunu Eserinin Sözleri

Of yarey Huride melek derler a yavrum Safranbolu’da al yeşil giyene Datlıda canımız gurban olsun Ehlide muhabbet halinden bilene Bizde böyle alemlere can verenlerdeniz Yar of of Ah ilende vah ilen geçen ömrüm of Of yar ey Her nereye varsam bulunur engel Top top olmuş kahrküllerin mah yüzüme çengel Ben ölürsem de a güzel cenazeme sen gel Ela gözyaşınla yağ yıka defneyle beni Yar of of Bir yar için dolanan ömrüm of

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.4. Çıtırdağ Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 7: “Çıtırdağ” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Çıtırdağ
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Nikriz makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =120
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

ÇITIRDAĞ

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 21.10.2021

ÇI TIR_ DAĞ____ DAN____
ÇI TIR_ DAĞ____ DAN____

4 SAZ
BAS_ GUN_ GE Lİ____ YE A MAN ÇI_ TIR_ DAĞ____ DAN____
GE CE ME CE GEÇ____ TİM A MAN ÇI_ TIR_ DAĞ____ DAN____

6
BAS_ GUN_ GE Lİ____ YE A MAN BAS GUN DE ĞİL____
GE CE ME CE GEÇ____ TİM A MAN GAR LI BUZ LU____

8 SAZ SAZ
DOS_ TUM____ GE Lİ____ YE HAY_ DİN_DE SAY_ GU_ SUZ_ AV_RAT
SU LA RIN_ DAN İÇ____TİM HAY_ DİN_DE GAY GU_ SUZ_ AV_RAT

10 SAZ
HAY_ DİN_ DE A TA Bİ NE SİM_ GEL_ Dİ
HAY_ DİN_ DE YA Rİ GÖ RE SİM_ GEL_ Dİ

Şekil 4: “Çıtırdağ” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 4’de notasyonu görülen “Çıtırdağ” türküsü, seymenlerin oyun ve gösterileri sırasında çalıp söyledikleri türkülerin arasındadır. Çıtırdağ türküsü seymen ve saz sanatçıları tarafından hep bir ağızdan okunurken, bağlama, darbuka, zilli maşa ve tahta kaşık eşlik etmektedir.

Tablo 8: Çıtırdağ Eserinin Sözleri

Çıtırdağdan basgun geliye
Aman çıtırdağdan basgun geliye
Aman basgun değil dostum geliye

Haydinde saygusuz avrat
Haydinde gaygusuz avrat
Haydinde ata binesim geldi
Haydindi yâri göresim geldi

Çıtırdağdan gece meçe geçtim
Aman çıtır dağdan gece meçe geçtim
Aman garlı buzlu soğuk sular içtim

Haydinde saygusuz avrat
Haydinde gaygusuz avrat
Haydinde ata binesim geldi
Haydindi yâri göresim geldi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.5. Düriye'min Güğümleri Galaylı Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 9: “Düriye'min Güğümleri Galaylı” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Düriye'min Güğümleri Galaylı
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Segâh Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =240
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

DÜRÜYE'MİN GÜĞÜMLERİ

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 08.11.2021

SAZ

5 9 13 17 21 25 29 33 36

DÜ RÜ YE MİN GÜ ĞÜ M LE Rİ
GİY ME DE DİM GEY DİN SEN BU

GA LAY LI AH GA LAY LI FİS TAN GİY MİŞ E TEK LE Rİ
AL LE Rİ AH AL LE Rİ AH BA ŞU MA GE TİR DİN TÜR LÜ

A LAY LI A LAY LI A MA NAM MAN
HAL LE Rİ HAL LE Rİ A MA NAM MAN

DÜ RÜ YE Mİ AL DAT MA Sİ GO LAY Mİ AH GO LAY Mİ
DÜŞ MAN ED DİN BA NA BÜ TÜN EL LE Rİ AH EL LE Rİ

AH A LU RUN DE DİN DE AL DAT TIN BE Nİ AL DAT TIN BE

Nİ AM MAN ÜÇ TEL Lİ SA ZI NAN OY NAT

TIN BE Nİ OY NAT TIN BE Nİ A MAN

Şekil 5: “Dürüye’mın Güğümleri Galaylı” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 5’de notasyonu görülen “Düriye’min Güğümleri” türküsü, kadın oyunlarında çalınıp söylenen bir türküdür.

Tablo 10: Düriye’min Güğümleri Galaylı Eserinin Sözleri

Düriye’min güğümleri galaylı ah galaylı
Fistan giymiş etekleri alaylı alaylı aman aman
Düriye’mi aldatması golay mı golay mı
Ah alırım dedin de aldattın beni
Aldattın beni aman
Üç telli sazınan oynattın beni
Oynattın beni aman

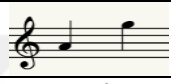
Giyme dedim giydin sen bu alleri ah alleri
Başıma getirdin türlü halleri halleri aman aman
Düşman ettin bana bütün elleri ah elleri
Ah alırım dedin de aldattın beni
Aldattın beni aman
Üç telli sazınan oynattın beni
Oynattın beni

Ben yârime gale altında gavuştum ah gavuştum
Öptüm sevdim helalleştim barıştım barıştım aman
Yar aşağı ben yukarı savuştum ah savuştum
Ah alırım dedin de aldattın beni
Aldattın beni aman
Üç telli sazınan oynattın beni
Oynattın beni aman

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.6. Eğri Ahmet Eserinin Müzikal İncelenmesi

Tablo 11: “Eğri Ahmet” Kırık Havaasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Eğri Ahmet
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =120
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EĞRİ AHMET

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 14.09.2021

SAZ *tr*

4

ÇA DIR_KUR DUM EĞ RO VA NIN DÜ ZÜ_____ NE_E_FEM_____ SEV DA VER_____DİM

7 SAZ

BİR_____ MU HA_____ CİR GI ZI_____ NA VAY VAY

9

GÖ ZEL_LİK_TEN BA KIL MI YOR YÜ ZÜ_____ NE_____ E_FEM_____ VUR GA MA_____YI

12 SAZ

GA_____NIN YER_____DE GAL_____MA SIN VAY EH_Tİ MA_____MİN

15 SAZ

DÜŞ_____MAN LA_____RA GAL_____MA SIN VAY

18

20

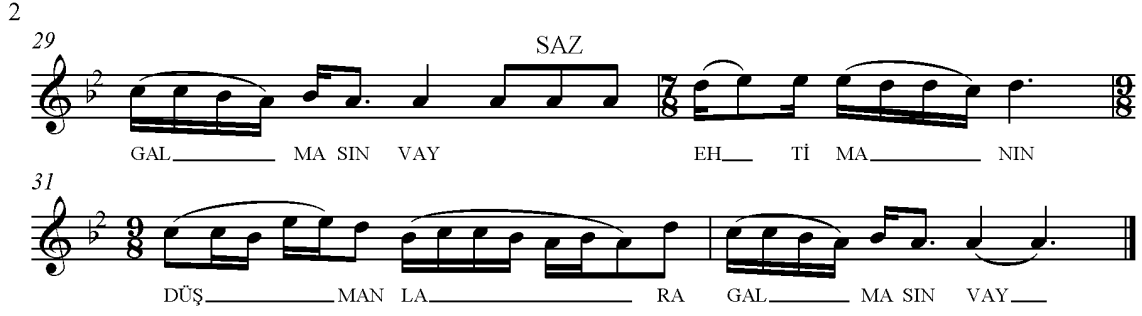
EĞ Rİ AH ME Dİ_____EĞ Rİ O VA DA BAS TI_LAR_____ E_FEM_____ CEP KE Nİ_____Nİ

23 SAZ

ÇAM_____DA LI_____NA AS_____TI LAR VAY ÜÇ GAR DA ŞI_BİR A RA DA.

26

KES Tİ_LER_____ E_FEM_____ VUR_GA MA_____YI GA_____NIN YER_____DE

Şekil 6: “Eğri Ahmet” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 6’da notasyonu görülen “Eğri Ahmet” türküsü, Adnan Ataman’ın “Safranbolu Türküleri ve Oyun Havaları” çalışmasında notası bulunmaktadır. “Eğri Ahmet” türküsü Ataman’ın çalışmasında “Çadır Kurdum Eğri’Ova’nın Düzüne (Eşkiyâ’dan Eğri Ahmet’in Türküsü) ismiyle geçmektedir.

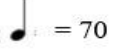
Tablo 12: Eğri Ahmet Eserinin Sözleri

Çadır kurdum eğri ovanın düzüne efem
Sevda verdim bir muhacir gızına vay vay
Gozellikten bakılmıyor yüzüne efem
Vur gamayı ganın yerde galmasın vay
Ehtimanın dümanlar galmasın vay
Eğri Ahmed’i Eğri ovada bastılar efem
Cepkenini çam dalına astılar vay vay
Üç kardeşi bir arada kestiler efem
Vur gamayı ganın yerde galmasın vay
Ehtimanın düşmanlar galmasın vay

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.7. Gayadan İner Akrap Eserinin Müzikal İncelenmesi

Tablo 13: “Gayadan İner Akrap” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Gayadan İner Akrap
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Rast Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre :
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

GAYADAN İNER AKRAP

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 08.10.2021

GA YA DAN İ____ NER__ AK____
GA YA DAN A____ TIN__ BE____

SAZ

RAP A MAN AĞ Zİ DA YE____ ŞİL__YAP RAK VAY VAY
Nİ A MAN A LI NAN DU____ TUN__BE Nİ__ VAY VAY

SAZ

GEL BE RA BER____ GE____ ZE____ LİM
BEN A LI NAN____ DU____ TUL____ MAM

SAZ

A MAN SO NU MUZ GA____ RA____ TOP RAK__ VAY
A MAN GİZ LA RA GA____ TIN____ BE Nİ__ VAY

Şekil 7: “Gayadan İner Akrap” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 7’de notasyonu görülen “Gayadan İner Akrap” türküsü, Yörede türkü “Erkek Oyunu” olarak bilinmektedir. “Gayadan İner Akrap” türküsü eşliğinde oynanan “Erkek Oyunu” nun kendine özel hareketlerinin olduğu söylenmektedir (Akt. Şenel, 2009: 31-32)

Tablo 14: Gayadan İner Akrap Eserinin Sözleri

Gayadan iner akrap
Aman ağzında yeşil yaprak vay
Gel beraber gezelim
Aman sonumuz gara toprak vay

Gayadan atın beni
Aman alınan dutun beni vay
Ben alınan dutulmam
Aman gızlara gatin beni vay

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.8. Güveyi Bey Eserinin Müzikal İncelenmesi

Tablo 15: “Güveyi Bey” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Güveyi Bey
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =260
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

GÜVEYİ BEY

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 07.10.2021

SAZ

1.

2.

9

13

SAZ

17

20

SAZ

GÜ VE__ Yİ__ BEY KA ZAK OL__ SA__ HEY__
GÜ VE__ Yİ__ DA MA ÇI__ KA__ MAZ__ HEY__

GİT Tİ Ğİ YOL__ U ZAK__ OL__ SA__ HEY__ GİT Tİ Ğİ YOL__
Çİ KIP TA AK__ ÇA SA__ ÇA__ MAZ__ HEY__ Çİ KIP TA AK__

U ZAK__ OL__ SA__ HEY__ AL DI__ Ğİ__ GİZ__ GÖ ZEL__ OL__ SA__
ÇA SA__ ÇA__ MAZ__ HEY__ GE Lİ__ Nİ__ A__ MA ÇI__ ÇA__ MAZ__

HEY__ AĞ LA MA GE__ LİN__ A__ NA__ Sİ__
HEY__

HEY__ SAB REY LE SA__ DUÇ Nİ__ NE__ Sİ__ HEY__

Şekil 8: “Güveyi Bey” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 8’de notasyonu görülen “Güveyi Bey” türküsü, Safranbolu’da kadınlar tarafından oynanırken bağlama, darbuka ve ud çalgıları ile eşlik edilmektedir.

Tablo 16: Güveyi Bey Eserinin Sözleri

Güveyi bey kazak olsa hey
Gittiği yol uzak olsa hey
Aldığı kız güzel olsa hey

Ağlama gelin anası hey
Sabreyle saduç ninesi hey

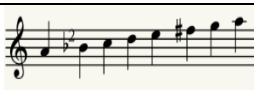
Güveyi dama çıkamaz hey
Çıkıpta akça saçamaz hey
Gelini alıp kaçamaz hey

Ağlama gelin anası hey
Sabreyle saduç ninesi hey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.9. Hele Yavru Eserinin Müzikal İncelenmesi

Tablo 17: “Hele Yavru” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Hele Yavru
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre : = 80
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

HELE YAVRU

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 14.10.2021

SAZ

3

5

SAZ

BAH ÇA SIN DA KE LEM SİN YAR YAN DIM A

BAH ÇA SIN DA MÜR DÜ ME

BAH ÇA SIN DA NA NE LER

7

SAZ

MAN HAS TA DE ĞİL VE REM SİN

ÇA RE BU LUN DER Dİ ME

A ÇİL SIN MEY HA NE LER

9

HE LE YAV RU YAV RU YAV RU GÜ LÜM AM MAN AM MAN AM MAN

11

YAT SAM YA RİN Dİ Zİ NE UY KU DA GİR MEZ GÖ ZÜ ME

Şekil 9: “Hele Yavru” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 9’da notasyonu görülen “Hele Yavru” türküsü, yörede yöresel icra ile çalınıp söylenmektedir. Genellikle bağlama, darbuka ve tahta kaşık çalgıları eşlik edilip söylenmektedir.

Tablo 18: Hele Yavru Eserinin Sözleri

Bahçasında kelemsin
Yar yandım amman
Hasta değil veremsin

Hele yavru yavru yavru
Gülüm amman amman amman
Yatsam yârin dizine
Uykuda girmez gözüme

Bahçalarda pırasa
Yar yandım amman
Yaprağına gar yağsa

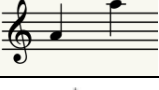
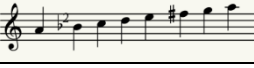
Hele yavru yavru yavru
Gızlar gocasuz galsa
Yar yandım amman
Bekarlara yalvarsa

Hele yavru yavru yavru
Gülüm amman amman amman
Yatsam yârin dizine
Uykuda girmez gözüme

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.10. İlik Düşüm Yakamdan Eserinin Müzikal İncelenmesi

Tablo 19: “İlik Düşü Yakamdan” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	İlik Düşü Yakamdan
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre : = 80
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İLİK DÜŞTÜ YAKAMDAN

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akça
Derleme tarihi: 08.11.2021

SAZ

7

13

İ LİK_DÜŞ TÜ YA_KAM_____DAN A MAN GİZ GE_Lİ VER AR KAM_____

GÜ VER_CİN U ÇU_VER_____Dİ A MAN UÇ DU_ DA GA ÇI VER_____

19

SAZ

DAN HAY Dİ GİZ GE Lİ VER AR KAM_____DAN BÖY LE SEV DA

Dİ HAY Dİ UÇ DU DA GA_ ÇI VER_____Dİ E LİN OĞ LU

25

SAZ

LUK OL_____MAZ A MAN_İS TE_ BE Nİ BU BAM_____DAN

DE_ĞİL_____Mİ A MAN_SEV Dİ_ DE GA ÇI VER_____Dİ

31

SAZ

HAY Dİ İS TE BE Nİ BU BAM_____DAN O DA_LA RA HA NİM_GE LİN

HAY Dİ ÖP DÜ DE GA ÇI VER_____Dİ EL_____LE RE HA NİM_GE LİN

37

SAZ

O DA LA RA_VAY ŞİM_____Dİ DE RAĞ BET MO DA_LA RA_ VAY_

EL_ LE RE_ VAY ŞİM_____Dİ DE RAĞ BET GÖ ZEL LE RE_ VAY_

44

48

1. 2.

Şekil 10: “İlik Düştü Yakamdan” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 10’da notasyonu görülen “İlik Düştü Yakamdan” türküsü, safranbolu ile özdeşleşmiş türkülerden birisidir. Yörede bağlama, darbuka, tahta kaşık ve zilli maşa ile eşlik edilerek çalınıp söylenmektedir.

Tablo 20: İlik Düştü Yakamdan Eserinin Sözleri

İlik düştü yakamdan Aman kız gelive arkamdan Böyle sevdaluk olmaz (böyle sevdamı olur) Aman iste beni bubamdan Odalara hanım gelin odalara vay Şimdide rağbet modalara vay Ellere hanım gelin ellere vay Şimdi de rağbet gozellere vay Güvercin uçuverdi Aman uçtu da kaçiverdi Elin oğlu değil mi Aman sevdi de kaçiverdi Odalara hanım gelin odalara vay Şimdide rağbet modalara vay Ellere hanım gelin ellere vay Şimdi de rağbet gozellere vay Çayır çıktı dizime Aman yuvarlan gel izime Diz dize otururken Aman hasret kaldım yüzüne Odalara hanım gelin odalara vay Şimdide rağbet modalara vay Ellere hanım gelin ellere vay Şimdi de rağbet gozellere vay

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.11. Kâbem Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 21: “Kâbem” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Kâbem
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Çargâh Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =60
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

KÂBEM

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 08.11.2021

KA__BEM SA____NA VAR____SAM KO____NUK SAĞ__YA__NUM____DA____
KA__BE__NİN_YOL LA RI BÖ____LÜĞ BÖ__LÜĞ____DÜR BE__NİM_YÜ_RE_ĞÜM__

AL____TUN O____LUK AL____TUN O____LUK HEP__ME__LA__KE__LER
DE____LÜĞ DE_LÜĞ_DÜR DE____LÜĞ DE_LÜĞ_DÜR DÜN__YA__DE_DÜĞ LE RI

ON____DA KO____NUK ON____DA KO____NUK CA__NİM_KA____BEM
BİR____GÖL GE_LÜĞ_DÜR BİR____GÖL GE_LÜĞ_DÜR

VAR____SAM SA____NA GÖ__ZEL_KA____BEM DO____LAN SA____NA

Şekil 11: “Kâbem” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 11’de notasyonu görülen “Kâbem” türküsü, “Kâbem” türküsü kız kınaların vazgeçilmez türkülerinden biridir. Kız kınalarında kına merasimi sırasında geline kına yakılırken çalınıp söylenmektedir (Akt. Şenel, 2009: 119)

Tablo 22: Kâbem Eserinin Sözleri

Kâbem sana varsam konuk
Sağ yanumda altun oluk
Hep melakaler onda konuk

Canım kâbem varsam sana
Gözel kâbem dolan sana

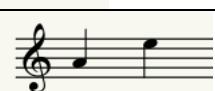
Kâbenin yolları bölüg bölüg bölügdür
Benim yüreğimde bir gölgelügdür
Dünya dedüleri bir gölgelügdür

Canım kâbem varsam sana
Gözel kâbem dolan sana

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.12. Kale Kapısından Girdim Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 23: “Kale Kapısından Girdim” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Kale Kapısından Girdim
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Hicaz Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =246
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

KALE KAPISINDAN GİRDİM

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 14.10.2021

SAZ

5

9

13

KA LE_ KA PL_ SIN DAN_ GİR DİM_
EV LE_ Rİ NE_ VA RA_ GE LE_

17

SAZ

İ LE_ Rİ A MAN ZAP_ Tİ YE_ LER_ DUR MUŞ İ Kİ_ GE ÇE_ Lİ
EĞ_ LEN DİM A MAN İF_ Tİ RA_ DIR_ DİL DEN Dİ LE_ SÖY LEN DİM

21

SAZ

OF_ OF_ BEN SA NA YAN DİM OĞ LAN ÜÇ YIL OL DU_
BEN O YA RIN_

25

BEN O_ YAR DAN_ GE ÇE_ Lİ A MAN AĞ_ LA MA KÖ_ MÜR_ GÖZ LÜM YOL AY_
KAŞ LA_ RI NA_ İM REN DİM A MAN GEÇ Tİ DE KÖ_ MÜR_ GÖZ LÜM EY LE_

29

SAZ

SAZ

RI DÜŞ TÜ OF_ OF_ BEN SA NA YAN DİM OĞ LAN_
YE NE_ DİM

Şekil 12: “Kale Kapısından Girdim” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 12’de notasyonu görülen “Kale Kapısından Girdim” türküsü, Muzaffer Sarısözen tarafından derlenmiş, TRT repertuarında 861 repertuar numarası ile yer almaktadır. Türkünün TRT’deki notasında yöresi Bartın görülmektedir. Ancak Hüseyin Bilen ile 09.06.2022 tarihinde gerçekleştirilen kişisel görüşme sırasında Bilen şu ifadeleri kullanmıştır; “Büyüklerimden öğrendiğim kadarıyla Kale Kapısı türküsü Safranbolu’ya aittir. Ayrıca türküyü çalıp söylerken tıpkı *Düriye’min Güğümleri Galaylı* türküsünde olduğu gibi kadınlar oynarlar.”

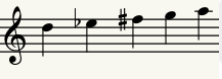
Tablo 24: Kale Kapısından Girdim İçeri Eserinin Sözleri

Kale kapısından girdim içeri aman Zaptiyeler durmuş iki geçeli aman Of ben sana yandım oğlan Üç yıl oldu ben o yardan geçeli aman Ağlama kömür gözlüm yol ayrı düştü aman Of ben sana yandım oğlan Evlerine vara gele eğlendim aman İftiradır dilden dile söylendim aman Of ben sana yandım oğlan Ben o yârin kaşlarına imrendim aman Geçti de kömür gözlüm eyleyemedim aman Of ben sana yandım oğlan Evlerine vara gele yol ettim aman El gızını ben kendime yar ettim aman Of ben sana yandım oğlan Annesine söylemeye ar ettim aman Yandım alamadım yar elden uçtu aman Of ben sana yandım oğlan Kalenin ardında üç ağaç incir aman Ellerim kelepçe boynumda zincir aman Of ben sana yandım oğlan Zincirin ardında kollarım sancır aman Ağlama kömür gözlüm yol ayrı düştü aman
--

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.13. Beyler Aman Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 25: “Beyler Aman” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Beyler Aman
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Hicaz Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =56
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EVLERİNE VARAMADIM ARIMDEN (BEYLER AMAN)

Yöre: Safranbolu
Kaynak: Safranbolu Halk Oyunları Derneği

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 28.09.2021

1 $\text{♩} = 56$ SAZ

4

5

7

10 OF OF _____ EV LE _____ Rİ NE _____ VA RA _____ MA DIM _____

13 SAZ
A RİM _____ DEN A YIR _____ DI _____ LAR _____ BE Nİ _____ NAZ _____ LI

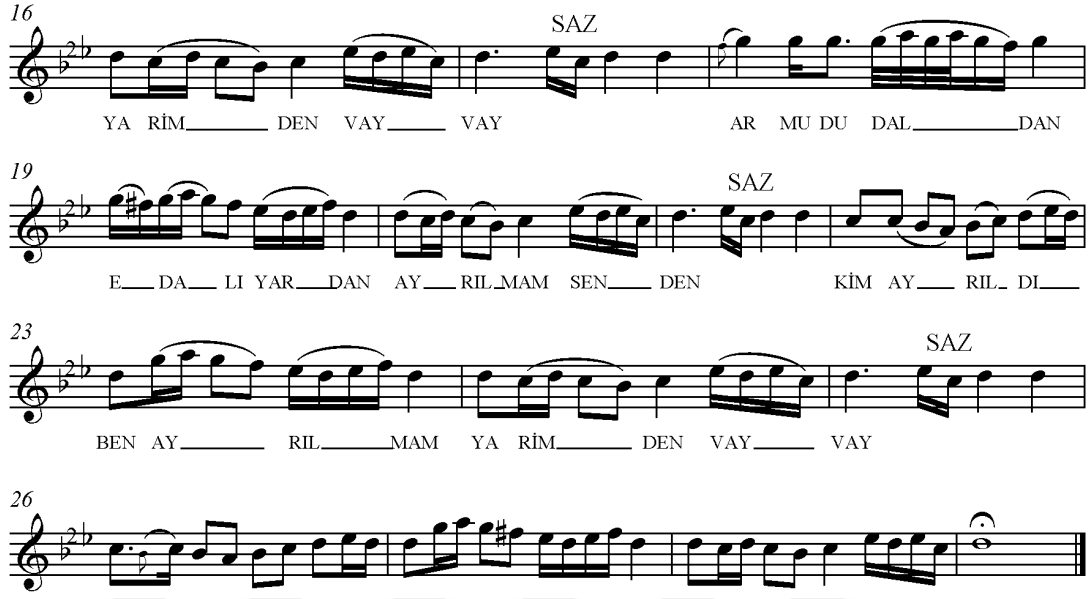
16 SAZ
YA RİM _____ DEN VAY _____ VAY AR MU DU DAL _____ DAN

19 SAZ
E _____ DA _____ LI YAR _____ DAN AY _____ RİL _____ MAM SEN _____ DEN KİM AY _____ RİL _____ DI _____

23 SAZ
BEN AY _____ RİL _____ MAM YA RİM _____ DEN VAY _____ VAY

26

The musical score is written in a single system with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The tempo is marked as 56 beats per minute. The score is divided into measures, with measure numbers 1, 4, 5, 7, 10, 13, 16, 19, 23, and 26 indicated. The melody is primarily composed of eighth and sixteenth notes, with some rests and ties. The lyrics are written in Turkish and are aligned with the notes. The score ends with a double bar line and a repeat sign.

Şekil 13: “Evlerine Varamadım Arımden” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 13’de notasyonu görülen “Beyler Aman” türküsü, seymen oyunlarında çalınıp söylenen önemli türkülerden bir tanesidir. Türkü icra edilirken; bağlama, darbuka, tahta kaşık ve zilli maşa ile eşlik edilmektedir. Ayrıca “Beyler Aman” Adnan Ataman tarafından derlenmiş ve Ataman (Akt. Şenel, 2009: 76) “Beyler Aman” türküsü için şu ifadeleri kullanmıştır;

“Safranbolu’nun eskiden Kastamonu’ya bağlı bir ilçe olmasından dolayı olsa gerek; Safranbolu’nun efeleri ve sazcuları arasında “Beyler Aman” adıyla bilinen ve oynanan bu türkü; Kastamonu’nun “Aşağı İmâret (Evlerine varamadım arımdan)” türküsünün de bir varyantı olarak Safranbolu’nun sıra ve düğün-derneklerinde icra edilirdi.

Bu iki türkünün sözleri ve saz bölümündeki motif farklılıklarına karşın tematik gelişmeleri ile aynı ifadeyi taşıması ve ayrıca melodik, ritmik ve formasyon bakımından taşıdığı benzerlikler, söz konusu eserlerin varyant özelliğini sağlayan başlıca hususlardır. Ufak tefek prozodi farklılıkları ile Kastamonu tarzına çok yakın bir şekilde icra edildiği de söylenebilir.”

Tablo 26: Beyler Aman Eserinin Sözleri

Of of evlerine varamadım arimden
Ayırdılar beni nazlı yârimden vay vay
Armudu daldan edalı yardan
Ayrılmam senden
Kim ayrılmış, ben ayrılam, yârimden vay vay

Of of evlerinin önü keşkek dübeği
Çok sallanma düşürürsün bebeği vay vay
Armudu daldan edalı yardan
Ayrılmam senden
Kim ayrılmış, ben ayrılam, yârimden vay vay

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.14. Yeşil İpek Eserinin Müzikal İncelemesi

Tablo 27: “Yeşil İpek” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Yeşil İpek
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM'DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =218
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEŞİL İPEK

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 21.10.2021

SAZ

1. 2.

4

YE ŞİL_ İ PEK_ BÜ KE_ NE SU NAM OF YA_ RE DİZ_ LİK_ Dİ_
Gİ Dİ_ YOM E_ Lİ NİZ_ DEN SU NAM OF GUR_ TU LAM Dİ_ Lİ_

7

1. 2. SAZ SAZ

KE_ NE KE_ NE MEV LAM DA SA BIR_ LAR_
NİZ_ DEN NİZ_ DEN YE ŞİL_ BAŞ ÖR_ DEK_

10

2. 1. SAZ

VER_ SİN_ SU NAM_ OF GİZ_ Lİ SEV_ DA_ ÇE_ KE_ NE
OL_ SAM_ SU NAM_ OF SU_ İÇ MEM GÖ_ LÜ_ NÜZ_ DEN

2. SAZ SAZ

KE_ NE E LİN DE ŞAM DAN_ BA KI YOR CAM DAN

SAZ

GE Çİ YOR YOL_ DAN_ ZA Rİ FE HA_ NIM

Şekil 14: “Yeşil İpek” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 13’de notasyonu görülen “Yeşil İpek” türküsü, Safranbolu yöresinde oyunlu türküler arasında olan “Yeşil İpek” türküsü kadın düğünlerinde sazlı-sözlü icra edilen türküler arasındadır (Akt. Şenel, 2009: 167).

Tablo 28: Yeşil İpek Eserinin Sözleri

Yeşil ipek bükene sunam of
Yâre dizlik dikene
Mevla’mda sabırlar versin sunam of
Gizli de sevda çekene

Elinde şamdan
Bakıyor camdan
Geçiyor yoldan
Zarifte hanım

Gidiyom elinizden sunam of
Gurtulam dilinizden
Yeşil de baş ördek olsam sunam of
Su içmem gölünüzden

Elinde şamdan
Bakıyor camdan
Geçiyor yoldan
Zarifte hanım

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.15 Yük Dibine Yerin Ettim Nenni Eserinin Müzikal İncelenmesi

Tablo 29: “Yük Dibine Yerin Ettim Nenni” Kırık Havasının Müzikal Bakımdan İncelenmesi

TÜRKÜ HAKKINDA BİLGİLER	
TÜRKÜNÜN ADI	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni
TÜRKÜNÜN FORMU	Kırık Havalar
TÜRKÜNÜN TSM’DE BENZERLİK GÖSTERDİĞİ MAKAM	Uşşak Makamı
TÜRKÜNÜN USULÜ	
TÜRKÜNÜN GÜÇLÜ SESİ	
TÜRKÜNÜN SES GENİŞLİĞİ	
TÜRKÜNÜN METRONOMU	Süre: =150
TÜRKÜNÜN DİZİSİ	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YÜK DİBİNE YERİN ETTİM NENNİ

Yöre: Safranbolu
Kimden alındığı: Hüseyin Bilen

Derleyen ve notaya alan: Ümit Akca
Derleme tarihi: 08.11.2021

SAZ

YÜKDİ Bİ NE YE Rİ RT TİM
GE Tİ RİN GI NA YA KA LIM

NEN Nİ ÜS TÜ NE AL HA LI ÖRT TÜM NEN Nİ ÜS TÜ NE AL
NE Nİ YET MEZ SE AZ CA KA TA LIM NEN Nİ YET MEZ SE AZ

HA LI ÖRT TÜM NEN Nİ SE Sİ Nİ LE SA BAH ET TİM NEN Nİ
CA KA TA LIM NEN Nİ GE Lİ NİNHA LİN SO RA LIM NEN Nİ

NEN Nİ HA ŞAM BE NİM PA ŞAM NEN Nİ YA TU RA YİM AK PA MU ĞUM

NEN Nİ GE LİN GI NAN GUD LU OL SUN NEN Nİ EV DE Dİ LİN

SAZ

DAT LI OL SUN NEN Nİ

Şekil 15: “Yük Dibine Yerin Ettim Nenni” Kırık Havasının Notası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 15’de görüldüğü üzere “Yük Dibine Yerin Ettim Nenni” türküsü, kına merasimlerinde; geline kına yakma sırasında def, bendir ve küp (toprak darbuka) eşliğinde çalınıp söylenen bir türküdür. Çalgıların olmadığı durumda ya sözlü bir şekilde ya da tepsi eşliğinde kadınlar tarafından icra edilmektedir. Türkünün sözlerinde de görüldüğü üzere geline öğüt verme amacıyla çalınıp söylenmektedir (Erbil Ünal, kişisel görüşme, 09.06.2022).

Tablo 30: Yük Dibine Yerin Ettim Nenni Eserinin Sözleri

Yük dibine yerin ettim nenni Üstüne al halı örttüm nenni Sesin ile sabah ettim nenni Nenni haşam benim paşam nenni Yaturayım ak pamuğum nenni
Getirin gına yakalım nenni Yetmezse azca gatalım nenni Gelinin halın soralım nenni
Nenni haşam benim paşam nenni Yaturayım ak pamuğum nenni
Evlerinin önü mektep nenni Mektepte okurlar tebbet nenni Güveyinin adı Mehmet nenni A gelin gınan gutlu olsun nenni Evde dilin datlı olsun nenni
Evlerinin önü cevüz nenni Gırdım baktım içi yavuz nenni Gayınnası goca donuz nenni
Nenni haşam benim paşam nenni Yaturayım ak pamuğum nenni

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

BÖLÜM 4: BULGULARIN ANALİZİ

4.1. Form Sınıflandırmasına İlişkin Bulgular

Safranbolu yöresine ait 15 eserin derlemesi yapılarak inceleme çalışması yapılmıştır.

Form 1: Form Analizi

No	Türkünün Adı	Kırık Havalar	Karma Havalar
1.	Aç kapıyı ben geldim	*	
2.	Bayanlar çiftetelli	*	
3.	Bozlak Erkek Oyunu		*
4.	Çıtırdağ	*	
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı	*	
6.	Eğri Ahmet	*	
7.	Gayadan İner Akrap	*	
8.	Güveyi Bey	*	
9.	Hele yavru	*	
10.	İlik Düştü Yakamdan	*	
11.	Kâbem	*	
12.	Kale Kapısı	*	
13.	Beyler Aman	*	
14.	Yeşil İpek	*	
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni	*	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

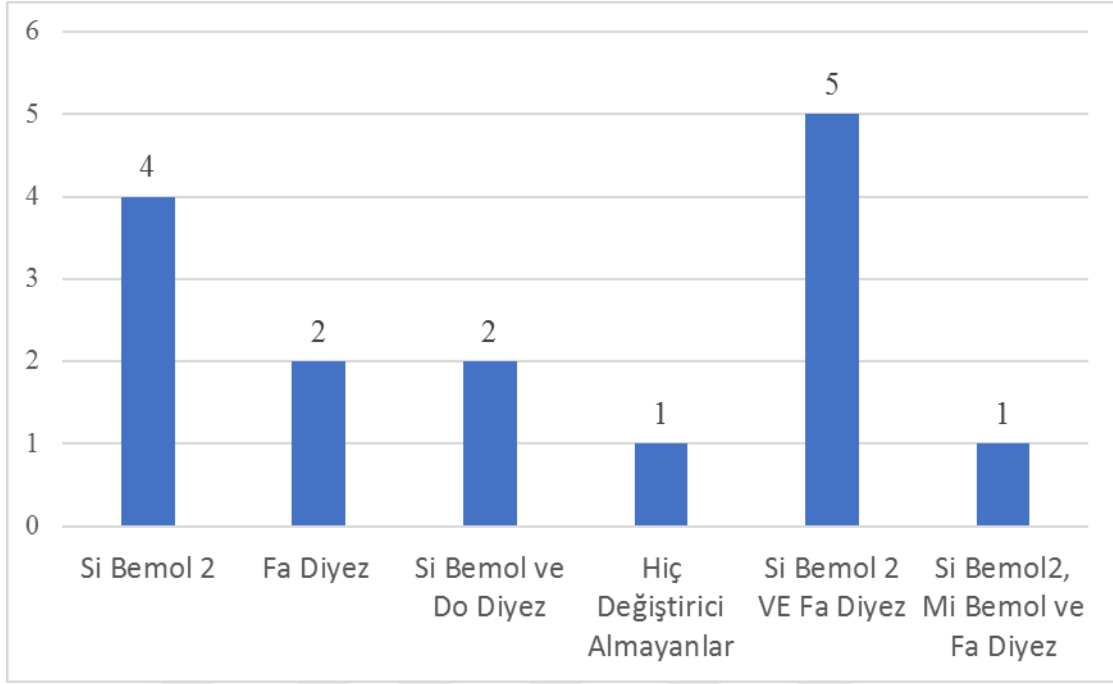
Safranbolu yöresinde 15 eser form açısından incelemeye tabi tutulmuş ve 1 eserin karma hava, diğer eserlerinin de kırık hava olduğu tespit edilmiştir. Hiç uzun havanın olmaması bölgede yapılan bir başka tespittir. İncelenen türkülerin form dağılımları ise kırık hava %93.33 oranında çoğunlukta olduğu tespit edilmişken karma hava %6.66 oranında tespit edilmiştir.

4.2. Ses Değiştirici Özelliklerine İlişkin Bulgular

Form 2: Ses Değiştiricileri Analizi

No	Türkünün Adı	Si Bemol 2	Fa Diyez	Hiç Değiştirici Almayanlar	Si Bemol ve Do Diyez	Si bemol 2 ve Fa Diyez	Si Bemol 2, Mi Bemol ve Fa Diyez
1.	Aç kapıyı ben geldim					*	
2.	Bayanlar çiftetelli				*		
3.	Bozlak Erkek Oyunu	*					
4.	Çıtırdağ		*				
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı		*				
6.	Eğri Ahmet	*					
7.	Gayadan İner Akrap					*	
8.	Güveyi Bey	*					
9.	Hele yavru	*					
10.	İlik Düştü Yakamdan					*	
11.	Kâbem			*			
12.	Kale Kapısı				*		
13.	Beyler Aman						*
14.	Yeşil İpek					*	
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni					*	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 1: Ses Değiştirici İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

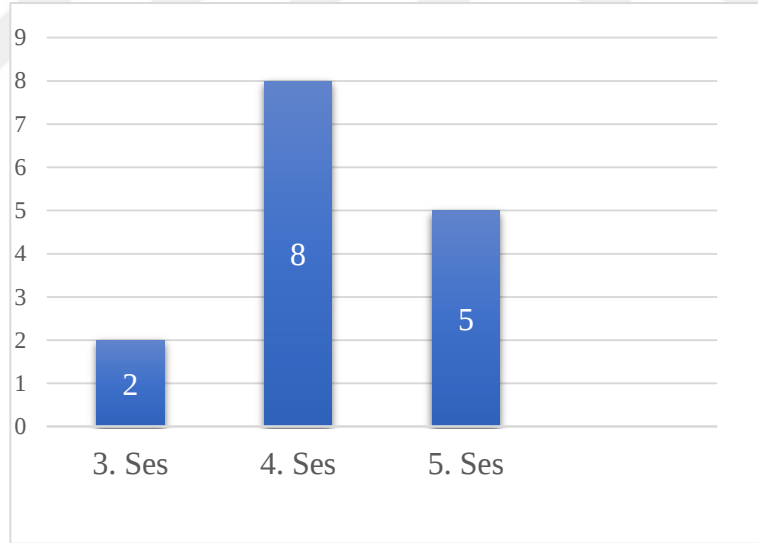
Safranbolu yöresinde 15 eser ses değiştirici incelemesi bakımından incelemeye tabi tutulmuş ve 4 adet si bemol 2, 2 adet fa diyez, 2 adet si bemol ve do diyez, 5 adet si bemol2 ve fa diyez, 1 adet hiç değiştirici almayan, 1 adet si bemol2- mi bemol-fa diyez sesleri tespit edilmiştir. İncelenen türkülerin ses değiştirici incelemesi yüzdelik olarak; si bemol 2 %26,66, fa diyez %13,33, si bemol ve fa diyez %13,33, hiç değiştirici almayan %6,66, si bemol2 ve fa diyez %33,33, si bemol2- mi bemol- fa diyez 6,66 oranlarında olduğu saptanmıştır.

4.3. Güçlü Seslere İlişkin Bulgular

Form 3: Güçlü Sesler Analizi

No	Türkünün Adı	3. Ses	4. Ses	5. Ses
1.	Aç kapıyı ben geldim		*	
2.	Bayanlar çiftetelli		*	
3.	Bozlak Erkek Oyunu			*
4.	Çıtırdag			*
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı	*		
6.	Eğri Ahmet		*	
7.	Gayadan İner Akrap			*
8.	Güveyi Bey		*	
9.	Hele yavru			*
10.	İlik Düştü Yakamdan		*	
11.	Kâbem			*
12.	Kale Kapısı		*	
13.	Beyler Aman		*	
14.	Yeşil İpek	*		
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni		*	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2: Güçlü Sesler İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

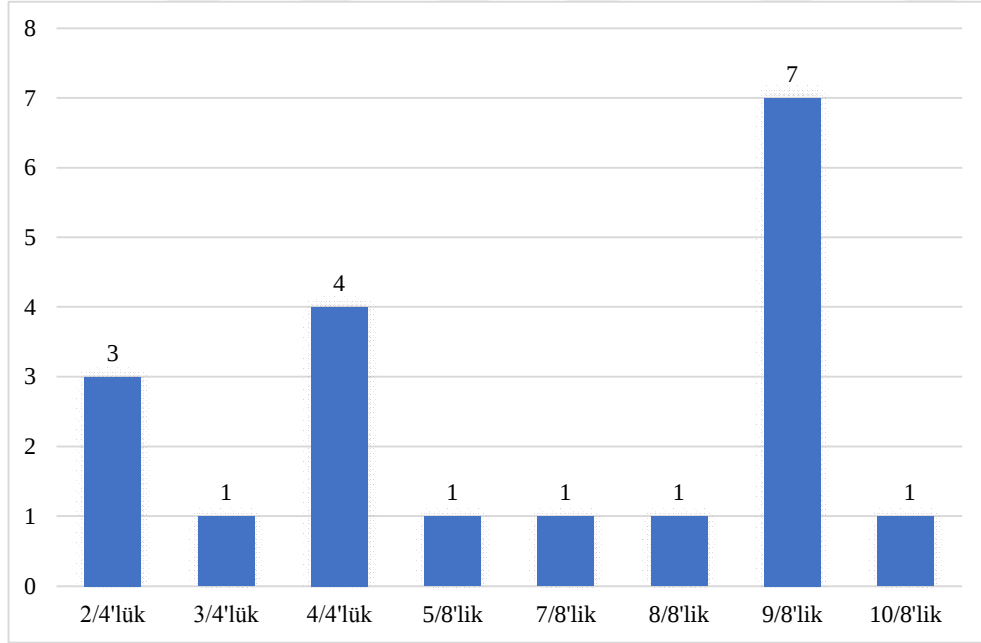
Safranbolu yöresinde 15 eser güçlü sesler incelemesi açısından incelemeye tabi tutulmuş ve 2 tane 3. Ses %13.3 oranında, 8 tane 4. Ses %53.3 oranında ve 5 tane 5. Ses %33.3 oranında tespit edilmiştir.

4.4. Usul İncelemelerine İlişkin Bulgular

Form 4: Usul Analizi

No	Türkünün Adı	2/ 4	3/ 4	4/ 4	5/ 8	7/ 8	8/ 8	9/ 8	10/ 8
1.	Aç kapıyı ben geldim							*	
2.	Bayanlar çiftetelli			*					
3.	Bozlak Erkek Oyunu	*							
4.	Çıtırdağ							*	
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı							*	
6.	Eğri Ahmet					*	*	*	
7.	Gayadan İner Akrap	*							
8.	Güveyi Bey							*	
9.	Hele yavru			*					
10.	İlik Düştü Yakamdan	*							
11.	Kâbem			*					
12.	Kale Kapısı							*	
13.	Beyler Aman		*	*					
14.	Yeşil İpek							*	*
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni				*				

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 3: Usul İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

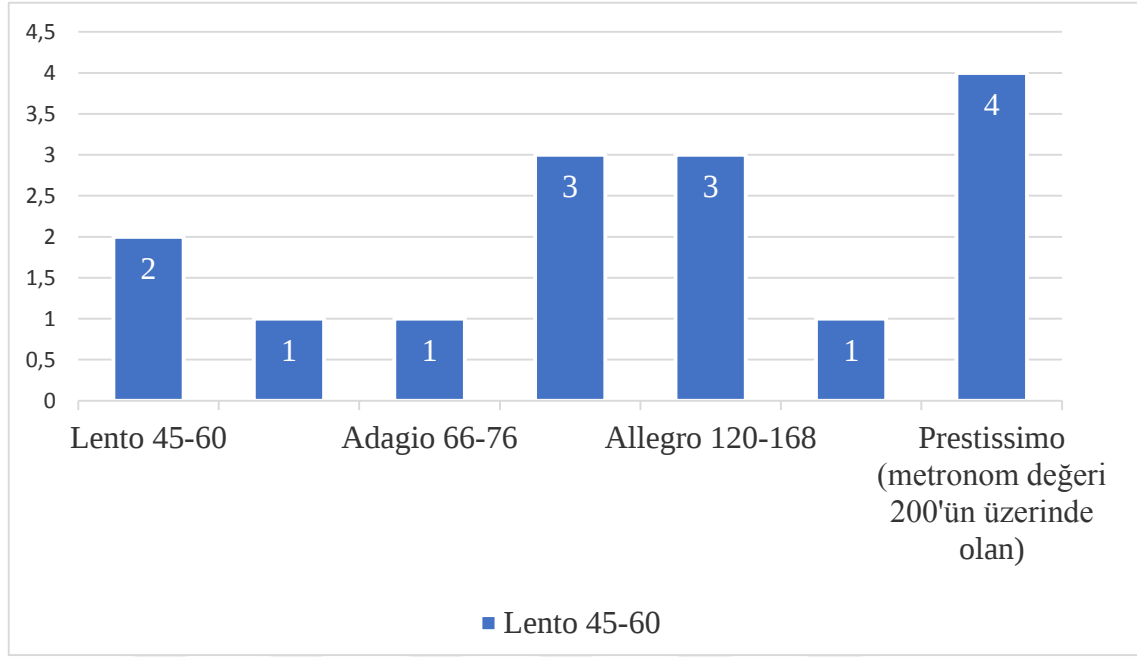
Safranbolu yöresinde 15 eser usul açısından incelenmiş; 3 tane 2/4'lük %16 oranında, 1 tane 3/4'lük %6 oranında, 4 tane 4/4'lük %21 oranında, 1 tane 5/8'lik %5 oranında, 1 tane 7/8'lik %5 oranında, 1 tane 8/8'lik %5 oranında, 7 tane 9/8'lik %37 oranında ve 1 tane 10/8'lik %5 oranında olduğu tespit edilmiştir.

4.5. Metronom İncelemelerine İlişkin Bulgular

Form 5: Metronom Analizi

No	Kırık Havaalar	Len to 45-60	Larghetto 60-66	Adagio 66-76	Andante 76-108	Allegro 120-168	Vivace 140-168	Prestissimo (Metronom değeri 200'ün üzerinde olan)
1.	Aç kapıyı ben geldim					*		
2.	Bayanlar çiftetelli				*			
3.	Bozlak Erkek Oyunu	*						
4.	Çıtırdağ					*		
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı							*
6.	Eğri Ahmet					*		
7.	Gayadan İner Akrap			*				
8.	Güveyi Bey							*
9.	Hele yavru				*			
10.	İlik Düştü Yakamdan				*			
11.	Kâbem		*					
12.	Kale Kapısı							*
13.	Beyler Aman	*						
14.	Yeşil İpek							*
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni						*	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 4: Metronom İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

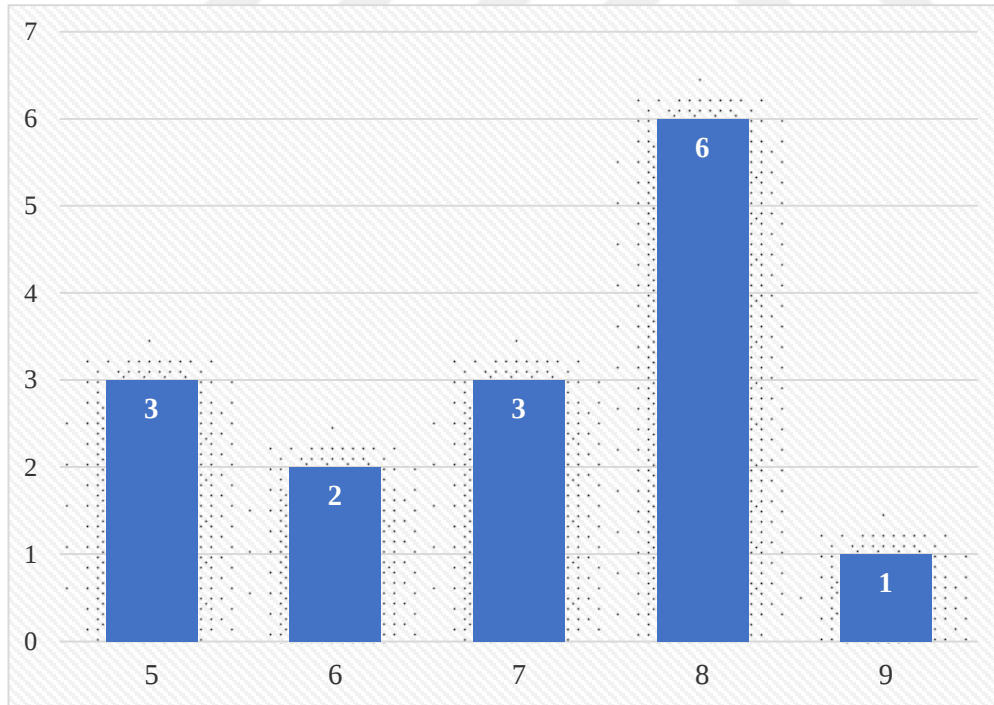
Türkülerin metronom incelemesi 15 eser içinde 4 türkü Prestissimo (metronom değeri 200'ün üzerinde olan) %26.66 oranla, 3 türkü Andante (76-108) %20 oranla, 3 türkü Allegro (66-76) %20 oranla, 2 türkü Lento (45-60) %13.33 oranla, 1 türkü Largetto (60-66) %6.66 oranla, 1 türkü Adagio (76-108) %6.66 oranla ve 1 tane Vivace (140-168) %6.66 oranı kullanıldığını görmekteyiz.

4.6. Ses Genişliğine İlişkin Bulgular

Form 6: Ses Genişliği Analizi

No	Türkünün Adı	5	6	7	8	9
1.	Aç kapıyı ben geldim				*	
2.	Bayanlar çiftetelli	*				
3.	Bozlak Erkek Oyunu					*
4.	Çıtırdağ				*	
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı			*		
6.	Eğri Ahmet		*			
7.	Gayadan İner Akrap				*	
8.	Güveyi Bey	*				
9.	Hele yavru				*	
10.	İlik Düştü Yakamdan			*		
11.	Kâbem		*			
12.	Kale Kapısı	*				
13.	Beyler Aman				*	
14.	Yeşil İpek				*	
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni			*		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 5: Ses Genişliği İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

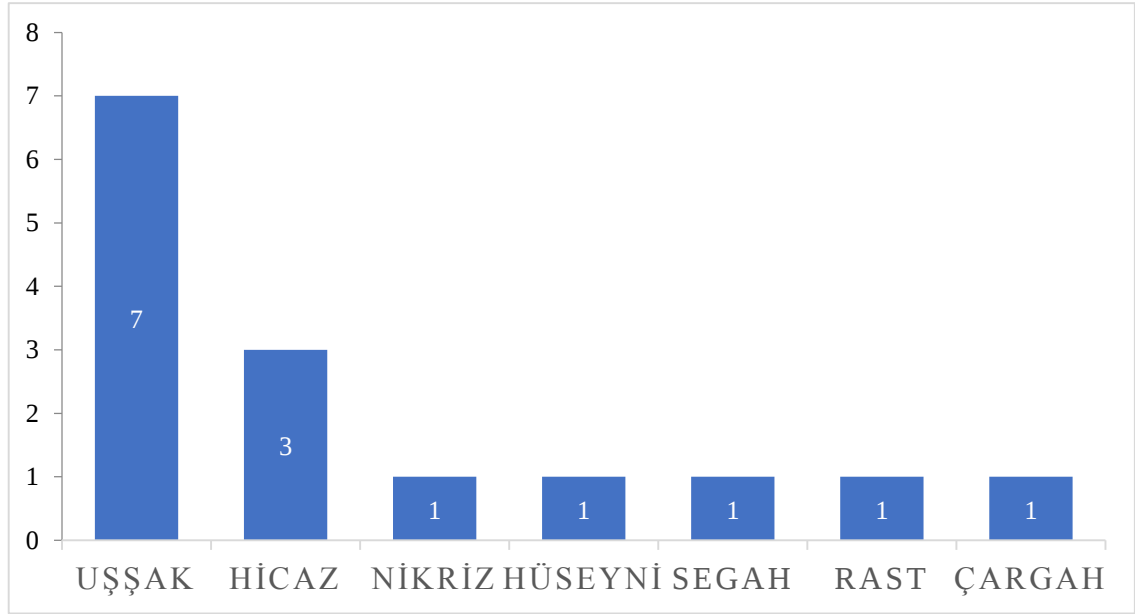
Safranbolu'nun 15 türkölük ses genişliği incelemedinde 6 türköl 8 ses %40 oranında, 3 türköl 5 ses %20 oranında, 2 türköl 6 ses %13.13 oranında, 3 türköl 7 ses %20 oranında ve 1 türköl 9 ses %6.66 oranında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Form 7: Makamsal Yapılarının Belirlenmesi

No	Türkölün Adı	Uřsak	Hicaz	Nikriz	Hüseyini	Segâh	Rast	Çargâh
1.	Aç kapıyı ben geldim	*						
2.	Bayanlar çiftetelli		*					
3.	Bozlak Erkek Oyunu				*			
4.	Çıtırdağ			*				
5.	Düriye'min Güğümleri Galaylı					*		
6.	Eğri Ahmet	*						
7.	Gayadan İner Akrap						*	
8.	Güveyi Bey	*						
9.	Hele yavru	*						
10.	İlik Düştü Yakamdan	*						
11.	Kâbem							*
12.	Kale Kapısı		*					
13.	Beyler Aman		*					
14.	Yeşil İpek	*						
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni	*						

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.7. Makamsal Yapıya İlişkin Bulgular

Grafik 6: Makamsal Yapı İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

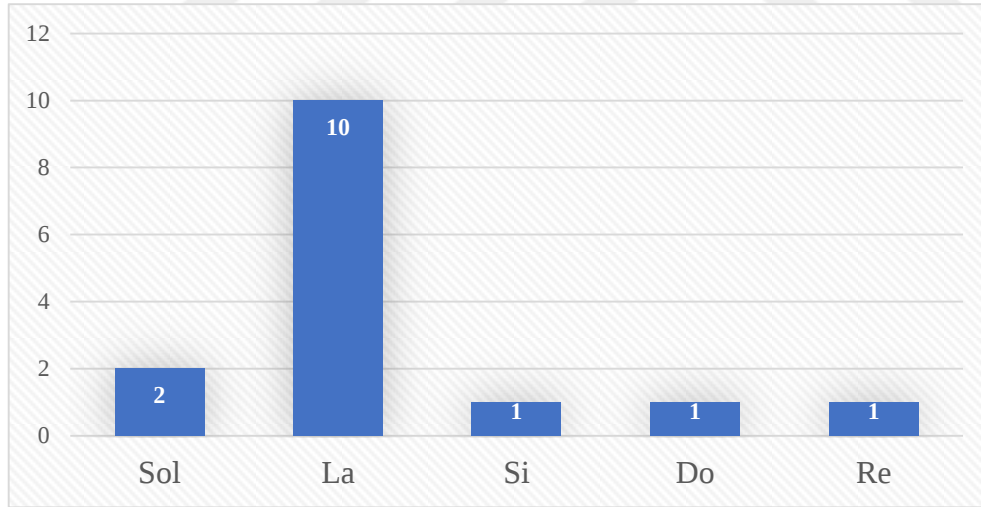
Safranbolu'nun 15 türkölük makamsal yapı açısından incelendiğinde 7 türkölü uşşak makamında %46.66 oranında, 3 türkölü hicaz makamda %19.99 oranında, 1 türkölü nikriz makamında %6.66 oranında, 1 türkölü hüseyini makamında %6.66 oranında, 1 türkölü segah makamında %6.66 oranında, 1 türkölü rast makamında %6.66 oranında ve 1 türkölü çargah makamında %6.66 oranında kullanıldığı saptanmıştır.

4.8. Karar Sesi İncelemelerine İlişkin Bulgular

Form 8: Karar Sesi Analizi

No	Türkünün Adı	SOL	LA	Sİ	DO	RE
1.	Aç kapıyı ben geldim		*			
2.	Bayanlar çiftetelli		*			
3.	Bozlak Erkek Oyunu		*			
4.	Çıtırdağ	*				
5.	Dürüğe'min Güğümleri			*		
6.	Eğri Ahmet		*			
7.	Gayadan İner Akrap	*				
8.	Güveyi Bey		*			
9.	Hele yavru		*			
10.	İlik Düştü Yakamdan		*			
11.	Kâbem				*	
12.	Kale Kapısı		*			
13.	Beyler Aman					*
14.	Yeşil İpek		*			
15.	Yük Dibine Yerin Ettim Nenni		*			

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 7: Karar Sesi İncelemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Safranbolu eserlerinin karar sesi incelemesinde 15 türkünün 10'u la sesi %66.66 oranla ağırlıklı kullanılmış olup, sol sesi 2 türkü %13.33 oranla, si sesi 1 türkü %6.66 oranla, do sesi 1 türkü %6.66 oranla ve re sesi 1 türkü %6.66 oranla kullanıldığını görmekteyiz.

SONUÇ

Bu çalışmada “Safranbolu Seymenlik Kültüründe Müziğin Önemi ve Yeri” başlığı göz önünde bulundurularak Safranbolu’daki seymenlik kültürü ve ahilik kavramları incelenmiş, yöredeki 15 türkü müzikal açıdan incelenmiş, yöredeki ileri gelen seymenlerle ve saz-söz sanatçılarıyla kişisel görüşmeler yapılmış ve bu bağlamda tartışmalar ve analizler değerlendirilerek bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Safranbolu’daki seymenlik kültürü hakkında fikir sahibi olabileceğini düşündüğümüz akademisyen, araştırmacı, saz ve söz sanatçılarının düşüncelerine birebir görüşerek veya internet aracılığı ile görüşülerek ulaşılmıştır.

Etimolojik olarak “’ahi” kelimesi Arapçaya dayanmaktadır. “’ahı, akı” gibi kullanımları da görülmekle beraber sözlüklerde cömert, kardeş ve dürüst gibi anlamlara karşılık gelmektedir. Ahilik ise Osmanlı’da bir esnaf kurulu olarak; devletini, milletini, ahlakı ve ahlakın edebi önemini, eğitim ve öğretimi ön planda tutmuştur.

Kökeni Orta Asya’ya kadar uzanan Seymenlik ise kaynaklarda kolluk, güç ve silahlı birlik olarak ifade edilmiştir. Türkiye’nin farklı bölgelerinde de varlığı devam etmekte olan Seymenlik geleneğini günümüze kadar ulaştıran yerlerden biri de Karabük’ün Safranbolu ilçesidir.

Ahilik teşkilatının dini, ahlâki, sosyal ve iktisadi boyutları olmasının yanı sıra tabii olduğu dönemin koşulları gereği, Ahiler güvenliği sağlama vazifesini de üstlenmişlerdir. Bunu ise Seymen Alayları vasıtasıyla gerçekleştirmişlerdir.

Sonuç olarak “Ahilik ve Seymenlik” geleneği ortak bir geçmişe sahiptir. Yanı sıra birbirlerini hem etkilemiş hem de yaşadığı kültüre ve insanlığa birçok olumlu şey katmıştır. Ahilik ve seymenlik kendilerine has prensiplerini her zaman yaşatmış ve günümüze kadar bu kuralları yaşatmaya ve sürdürmeye çalışmıştır. Aynı zamanda ahilik ve seymenlik her ne kadar farklı amaçlar doğrultusunda hizmet ediyor gibi görülse de her iki gelenek bulunduğu kültüre zenginlik katmış ve bu zenginlik sayesinde toplum birlik-beraberlik, ahlak-edep ve eğitim-öğretim gibi kavramları daha iyi anlayıp öğrendiği düşünülmektedir. Ahilik ve seymenlik ortak kültür yapısını ve öğelerini her daim içinde barındırmaktadır.

Safranbolu’da 14 kırık hava ve 1 tane karma hava derlenmiş ve derlenen eserlerin transkripsiyonları yapılmıştır. Bu türkülerin tür, ses değiştirici, güçlü sesler, zaman, metronom ve ses genişliği analizleri yapılmıştır. Yöresel anlamda bazı bilgilere ulaşılmıştır ve Safranbolu yöresi seymenlik geleneğinin tamamını kapsayacak şekilde yapılmamıştır. Yörede seymenlik geleneği ve yore türküleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Türküler farklı açılardan değerlendirilmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Form sınıflandırmasına yönelik Safranbolu yöresine ait 15 eseri tür yönünden incelediğimizde, 14 kırık hava %93.33 oranında ağırlıklı olarak tespit edilmiş olup, 1 karma hava %6.66 oranında tespit edilmiştir. Ancak hiç uzun hava türünde eserin olmaması bölgede yapılan bir başka tespittir.

Ses değiştirici özellikleri yönelik Safranbolu’da 15 eseri ses değiştirici durumlarına göre değerlendirdiğimizde adet fa diyez, 2 adet si bemol ve do diyez, 5 adet si bemol2 ve fa diyez, 1 adet hiç değiştirici almayan, 1 adet si bemol2- mi bemol-fa diyez sesleri tespit edilmiştir. İncelenen türkülerin ses değiştirici incelemesi yüzdeler olarak; si bemol 2 %26,66, fa diyez %13,33, si bemol ve fa diyez %13,33, hiç değiştirici almayan %6,66, si bemol2 ve fa diyez %33,33, si bemol2- mi bemol- fa diyez 6,66 oranlarında olduğu saptanmıştır.

Güçlü seslere ilişkin sonuçlara yönelik Safranbolu yöresinde 15 türküyü güçlü sesler yönünden incelediğimizde 2 türkü 2. Ses %9 oranında, 6 türkü 3. Ses %26 oranında, 9 türkü 4. Ses %39 oranında ağırlıklı olarak tespit edilmiş olup, 6 tane 5. Ses %26 oranla kullanıldığı saptanmıştır.

Usul incelemelerine yönelik Safranbolu yöresinde 15 türküyü usul yönünden incelediğimizde 3 türkü 2/4’lük %16 oranla, 1 türkü 3/4’lük %6 oranla, 4 türkü 4/4’lük %21 oranla, 1 türkü 5/8’lik oranla, 1 türkü 7/8’lik %5 oranla, 1 türkü 8/8’lik %5 oranla, 7 türkü 9/8’lik %37 ağırlıklı kullanılmış olup, 1 türkü 5/8’lik %5 oranına sahip olduğu tespit edilmiştir.

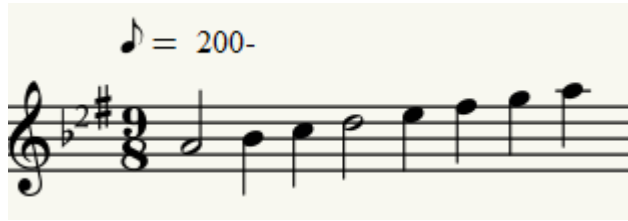
Metronom incelemelerine yönelik türkülerin metronom incelemesi 15 türkü içinde 4 türkü Prestissimo (200-) %26.66 oranla ağırlıklı olarak kullanıldığını, 3 türkü Andante (76-108) %20 oranla, 3 türkü Allegro (66-76) %20 oranla, 2 türkü Lento (45-60) %13.33 oranla, 1 türkü Larghetto (60-66) %6.66 oranla, 1 türkü Adagio (76-108) %6.66 oranla ve 1 tane Vivace (140-168) %6.66 oranı kullanıldığı saptanmıştır.

Ses genişliğine yönelik Safranbolu yöresine ait 15 türkünün ses genişliği incelemesinde 6 türkü 8 ses %40 oranında ağırlıklı olarak, 3 türkü 5 ses %20 oranında, 2 türkü 6 ses %13.13 oranında, 3 türkü 7 ses %20 oranında ve 1 türkü 9 ses %6.66 oranında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Makamsal Yapı incelemelerine yönelik Safranbolu'nun 15 türkölük makamsal yapı olarak incelemesinde çoğunlukla 7 türkü uşşak makamında %46.66 oranında, 3 türkü hicaz makamda %19.99 oranında, 1 türkü nikriz makamında %6.66 oranında, 1 türkü hüseyini makamında %6.66 oranında, 1 türkü segah makamında %6.66 oranında, 1 türkü rast makamında %6.66 oranında ve 1 türkü çargah makamında %6.66 oranında benzer kullanıldığı saptanmıştır.

Karar sesi incelemelerine yönelik Safranbolu türkülerinin karar sesi incelemesinde 15 türkünün 10'u la sesi %66.66 oranla ağırlıklı kullanılmış olup, sol sesi 2 türkü %13.33 oranla, si sesi 1 türkü %6.66 oranla, do sesi 1 türkü %6.66 oranla ve re sesi 1 türkü %6.66 oranla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda sıraladığımız alt problemlere ilişkin sonuçlar dahilinde Safranbolu türkülerinin temel özellikleri için şu sonuca varmak doğru olacaktır. Karma hava ve kırık hava türkülerinde daha çok si bemol 2 ve fa diyez değiştirici işaretleri kullanılmıştır. Türkülerde daha çok 4. Ses ve 5. Sesler kullanılmış, makam olarak genellikle uşşak ve hicaz makamları işlenmiştir. Usul olarak daha çok 9/8'lik kullanılmıştır. Metronom olarak çoğunlukla Prestissimo (metronom değeri 200 ve 200'ün üzerinde olan)'ya yer verilmiş olup ses genişliği bakımından incelediğimizde ise daha çok 8 ses aralığında türküler seslendirilmiştir.

Şekil 16: Sonuç Değerlendirme

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Görüldüğü gibi Safranbolu’da derlenen 15 türkü; 9/8’lik usulün kullanıldığı, metronom değeri 200’ün üzerinde olan, ses genişliği 8 ses civarında, güçlüsü 4. derece olan ve uşşak makamına benzeyen bir melodik ve ritmik yapıya sahiptir.

Çalışmada vardığımız sonuçlar üzerinden önerilerimiz aşağıdaki gibidir;

- Safranbolu seymenlerinin ve türkülerinin nesilden nesile aktarımı için bölgedeki belediyelerden, üniversite ve diğer kurumlardan sağlanacak destekle kapsamlı bir araştırma projesi gerçekleştirilmelidir.
- Safranbolu seymenlerinin yöre için oldukça önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Bu özelliği kullanarak Safranbolu seymenlerinin özellikle Karabük ve çevre il-ilçelerde daha fazla tanıtılması sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra Safranbolu seymenlerinin konser ve folklorik çalışmalarını sadece Karabük ve Safranbolu özelinde değil çevre il-ilçelerde hatta Türkiye çapında daha çok konser vermelerine ve bu vasıtayla daha çok tanınmalarına imkân sağlanmalıdır.
- Yöredeki zengin müzikal birikimi, gelenek ve kültürün devamı için bu geleneğe hizmet eden tüm sanatçı, sazende ve sanatseverlerin sadece halk bilim yönünden değil müzikal açıdan da araştırılması gerekmektedir.
- Safranbolu seymenlik geleneğinin kuşaktan kuşağa aktarılması ve toplum bilincinde yer edebilmesi adına devlet kurumları ve üniversiteler tarafından destek verilmesi gerekmektedir.
- Bu bağlamda, seymenlerin geleneğinin yaygın olduğu yerlerde araştırma enstitüleri kurulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2011). *Karabük Safranbolu Folkloru*. Karabük: T.C. Karabük Valiliği.
- Akın, S. (2020). *Seymenliğin Ankara Kültürü ve Müziğindeki Yeri*. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Alar, G. (2020). *Burjuva Tipi Avrupa Kapitalizmi ile Ahi Tipi Osmanlı Sisteminin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Aydın, F. (2021). 13-14. Yüzyıllarda Ahilerin Anadolu Kentlerindeki Kültürel ve Sanatsal Faaliyetleri. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Aydoğan, E. ve Delibaş, M. B. (2017). Ahilik Kurumu ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52(1), 1-11.
- Ayvazpınarı, B. (2020). *Safranbolu'nun Şehir Coğrafyası*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Berndt, T. J. (2002). Friendship quality and social development. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 7-10.
- Ceylan, K. (2012). *Ahilik Türk-İslam Medeniyetinde Dünyevi ve Uhrevi Sistem*. Kırşehir. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kültür Yayınları No: 1.
- Ceylan, M. (2016). Seğmen Ruhu. *Antalya: Mavi Kitap Yayıncılık*, 199-203.
- Çağatay, N. (1997). *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Çoban, M. (2018). Değerler eğitimi ve ahilik ilkeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 87-102.
- Danışman, N. (2018). *Sosyo Kültürel Politikalar Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Safranbolu Belediyesi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Dede, Y. (2018). *Kırşehir Âşıklık Geleneğinde Âşık Şemsi Yastıman*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Doğan, M. (2019). 2140 Numaralı Safranbolu Şer'iyye Sicil Defterinin Transkripsiyonu. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Erdem, E. (2008). *Ahilik: Ahlakla Kalitenin Buluştuğu Bir Esnaf Teşkilatlanma Modeli*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Eroğlu, T. (1991). Milli Folklor. 10, 2-3
- Erol Çalışkan, Ş. S., ve Oral, Ş. (2016). Safranbolu'da Evlilik Âdetleri. *Journal of International Social Research*, 9(43).
- Ersoy, K. ve Yücetoker, İ. (2011). Safranbolu Kültüründe Ninnilerin Yeri ve Önemi. I. *Uluslararası Karadeniz Kültür Kongresi*, 978-605-87089-4-5
- Ersöz, D. (2021). *Turizm Kenti Safranbolu'nun Osmanlı'dan Günümüze Gelen Kültürel Miras Değerlerinden El Sanatlarının Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Eser, T. (2020). *Halk Mimarisi Kapsamında Safranbolu*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Gürsoy, A. (2003). Ahilik Geleneği ve Günümüz Fethiye Esnafı. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (14), 209-219.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (36. Basım). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasoy, Y. (2003). Ahi kelimesi ve Türk kültüründe ahilik. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (14), 1-23.
- Kaplan, A. (2007). Etnografik Müzik Araştırması. *Karadeniz Araştırmaları* (12), 113-126.
- Kaya, M. (2020). *Ahilik Değerlerinin Günümüz Esnaf ve Sanatkarları Tarafından Benimsenme Düzeylerinin Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi (İstanbul Kapalıçarşı Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Köksal, M. (2007). *Ahilik Kültürünün Dünü ve Bugünü*. Ankara. Işık Eğitim Kültür Hizmetleri
- Mangır, A. (2019). *Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Esnaf Kıyafetleri*. (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Mete, F., Candegir, Ü. ve Koca, T. (2017). Somut Olmayan Kültürel Miras: Ferfene (Ankara Örneği). *Millî Folklor*, 29(114).
- Oral, Ş. (2018). *Safranbolu Efsaneleri ve Memoratları Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jspG>
- Sancaklı, S. (2010). Ahilik ahlâkının oluşumunda hadislerin etkisi. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-28.

- Satır, Ömer Can (2015). Ankara Halk Müziğini Belirleyen Öğeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 39. Yaz Sayısı s.1131-1150
- Şahin, M. (1998). *Ankara Seymen Oyunlarının Davul Üzerindeki Ritmik Vurguları* (Doctoral dissertation, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Şapolyo, Enver Behnan (1971). *Atatürk ve Seymen Alayı*. Ankara. Ankara Kulübü Yayınları,
- Şenel, S. (2004). *Eski Safranbolu Hayatı*. İstanbul: Can Yiğit Grafik.
- Şimşek, Muhittin. (2002). *TKY ve Tarihteki Bir Uygulaması Ahilik*. İstanbul. Hayat Yayınları,
- Torun, A. (2019). *Türk Edebiyatında Türkçe Fütüvve-Nâmeler*. Ankara. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ulukavak, K. (2017). Bir Safranbolulun Penceresinden Safranbolu (Gözlemler-Derlemeler-Denemeler). Karabük: Karabük Üniversitesi Yayınları.
- Yüksel, İ. (2019). Ahilik felsefesinden günümüz meslek ahlakı tartışmalarına bir bakış. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 500-537.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Kişisel Görüşme

BEDEN, Mehmet Akif, 08.11.2021. Karabük

BİLEN, Hüseyin, 08.04.2022. Karabük

ÖZEV, Nuri, 08.11.2021. Karabük

ÜNAL, Erbil, 08.10.2021. Karabük

İnternet Kaynakları

Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sitesi, Erişim Tarihi 11.04.2022

Türk Dil Kurumu (TDK), (2022). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Safranbolu Belediyesi. 07 Nisan 2022 tarihinde <https://www.safranbolu.bel.tr/safranbolu-turizm/safranbolu-tarihce> adresinden erişildi.

EKLER

Ek 1: Mehmet Akif Beden ile Yapılan Röportaj

Ümit.Akca : ben Ümit Akca Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler ana bilim dalı tezli yüksek lisans ikinci sınıf öğrencisiyim. Bugün günlerden 1 Eylül Çarşamba üzerinde çalışmış olduğum “Safranbolu Seymenlik Kültüründe Müziğin Önemi ve Yeri” adlı tez konum hakkında görüşlerine başvurmak için Safranbolu’ya değerli büyüğüm Mehmet Akif Beden’in yanına Safranbolu halk oyunları derneğine gelmiş bulunmaktayım.

Ü.A. : öncelikle merhaba

Mehmet Akif Beden : merhaba, hoş geldiniz

Ü.A. : adını soyadını tekrar etmeni isteyeceğim.

M.A.: evet ben Mehmet Akif Beden, 1967 doğumluyum.

Ü.A. : medeni durumunuz nedir?

M.A. : evliyim, iki çocuk babasıyım. Safranboluluyum, Safranbolu’nun yerlisiyim. Annemde Safranbolulu, babamda Safranbolulu.

Ü.A. : Askerlik durumunuz nedir?

M. A. : Askerliği İstanbul’da yaptım

Ü.A. : ne zaman yaptınız?

M.A. : 1989 yılında yaptım İstanbul’da askerliğimi, harp akademide, daha sonra şehir dışına çalışmaya gittim. Bazı şirketlerde şantiyelerde çalıştık daha sonra, Safranbolu’ya geldim ve burada hediyeelik eşya imalatı ve satış üzerine ticari bir hayatım oldu. Daha sonra uzun yıllar Safranbolu’nun ilk gezilebilir evlerinden bir tanesini açtık. Orada kültürünü misafirlerimize anlatmaya gayret ettik. Şimdi artık emeklilik hayatına geçtik. Esnafılığı bıraktık. 2010 yılında, Safranbolu’muz için tüzel kişiliğe kavuşturduk bu seymenlik ekibini. 2010 yılından beri de Safranbolu halk oyunları derneğinin başkanlığını yürütüyorum. Tabi bu iş 2010 yılından bugüne gelmiş bir olay değil.

Ü.A. : seymenlik ilk ne zaman başladın abi

M.A. : ben çocukluğumdan beri seymenliğe ilgi duymuşluğum vardır. Ancak 1980’li yılların ortalarında o günler için bu kurslar açılmamıştı ve içimde uhte olarak kalmıştı. Daha sonraki yıllarda işte 1990’lı yıllar civarında yeniden büyüklerimiz kurs açmaya karar vermişler. Bende 30 yaşında öğrendim bu halk oyunlarımızı. O gün bugündür işte şu anda 54 yaşına geldim yani 24 yıldan beri bu işin içerisindeyim. Devam edip gidiyoruz. Tek amacımız var oda Safranbolu halk oyunlarımızı bizden sonraki nesillere aktarabilmek.

Ü.A. : evet

M.A. : yani inşallah bu iş devam eder. Ümidimiz bu.

Ü.A. : seymenliğe giriş töreni var mı abi?

M.A. : yani şöyle bir durum var. Seymenliğe giriş töreni tabiki bu ekibin içerisinde bulunan kişilere, bu işi merak eden kişi gelir. Annesiyle ya da babasıyla, daha çok babasıyla gelir ve kendi oğlunun bu işi öğrenmesini arzu ettiğini bizim onlara nasıl yardımcı olabileceğimizi falan sorarlar. Tabi biz bunu büyük bir memnuniyetle kabul ediyoruz. Yani kimseyi biz buradan geri çevirmeyiz. Memleketinin Safranbolu olması ya da olmaması çok önemli değildir. Bizim için önemli olan bu geleneğimizi, bu kültürümüzü bir sonra bir kişiye daha nasıl aktarabiliriz, ona nasıl öğretebiliriz şeyimiz bu yani amacımız bu. Derneğimizin tüzüğü de budur zaten. Başka hiçbir amacımız yok. Biz her gelen kişiyi bu amaç doğrultusunda kabul ediyoruz. Tabi ki bir kişi olunca zor oluyor. Birkaç kişi daha olursa o kişilere deriz ki biz hani bu çocuğunuzu bize vereceksiniz ama bunun yanında buna eşlik edebilecek çağlarla bir arkadaşı varsa onları da getirirseniz yedi sekiz on kişi olursa bu daha hem böyle heyecanı olur. Daha güzel anlaşılır. Yarın öbürsü gün, çocuklardan biri ya da birkaçı ayrıldığı zaman bu sizin çocuğunuz tek kalmaz eş olabilir karşısında. Dört kişiyle oynandığı için bizim oyunumuz, en az dört kişi öğrenmesi gerekir aynı anda. Bunu bu şekilde söyleriz biz gelen kişiye. Onlarda tabiki çevrelerinden, komşularından, sınıf arkadaşlarından filan bulabilirlerse onlar. Bulamazlarsa bizde kendi etrafımızdaki bir gençlere, çocuklara, arkadaşlarımızın ailelerine söyleriz. Bu şekilde bir başlangıç yaparız.

Ü.A. : evet eski seymenlik ile şimdiki seymenlik arasında fark varmı?

M.A. : şimdi eski seymenlikle günümüz seymenlik arasındaki fark tabi şöyle geçmişteki bizim bildiğimiz kadarıyla seymenler geçmişte atalarımızdan tarihimizden bildiğimize

göre, şehirler arası veya köyler arasında düğün halaylarına hani koruculuk gibi gidilip ve gelinirmiş, silahlı filan olmuş o zamanlar. Bizim aslında aksesuarlarımızın arasında da kama ve silah var. Son yıllarda artık biz bunu kullanmıyoruz. Toplu yerlerde eskiden atış filan yapardık, kuru sıkı o zamanlarda. Şimdi güvenlik güçlerimiz pek müsaade etmiyorlar, panik filan olabilir diye. Seymenlik o zaman o şekilde olmuş. Ama artık günümüzde tabi atlarla falan gidilmediği için düğün halaylarına bu günler değişti. Biz sadece davet edildiği zaman, gine kimseyi kırmıyoruz. Düğünlerimize gidiyoruz. Veya resmî kurumlarımızın önemli günlerde, bayramlarımızda, festivallerimizde veyahut da buradaki bir başka bir kurumun resmi programında mutlaka davet edilirse yer almaya gayret ediyoruz.

Ü.A. : evet seymenliğin tarihsel önemi nedir Mehmet abi?

M. A. : ya evet tarihsel önemi işte bu da bir gelenek yani Türklerin geleneği yani. Ta Türklerin göçebe hayatından bugüne kadar gelmiş olan bir gelenektir. Tabi ki biz seymen olmaktan gurur duyuyoruz. Kendi evlatlarımızın da bu geleneği yaşatmasını arzu ediyoruz. Tabi biz çok fazla da tarihçi de değiliz. Ama yine de büyüklerimizden duyduğumuz seymenlik bir özel durum yani. Herkes seymen olamaz. Herkes bu oyunları, bu gelenekleri yaşatamaz. Tabi ki biz o nedenle bugünlere geldiği için ve bizden sonralara da aktaracağımız için gayret gösteriyoruz ve seymen olmaktan da gurur duyuyoruz.

Ü.A. : Örf ve adetleri nelerdir seymenlerin?

M.A. : ya seymenler tabi ki her zaman küçüğün büyüğe saygısı, büyüğünde küçüğe sevgisi üzerinden gider. Herkesin bir nasıl sanata girdiğin zaman çıraklık, ustalık, kalfalık ve ustalık şeklinde giderse bizim seymenlikte de böyledir. Yani bir kişi ilk başladığı zaman hemen bu işi öğrenemez; bunun bir çıraklık zamanı vardır. Bizim eğitimimiz en azından tam olarak öğrenilmesi için bir oyuncunun en az bir senelik çalışma yapması gerekiyor. Bu da belli bir saygıyı, küçüğün ustasına, ustanın da çırağına saygı ve sevgisi karşılıklı bir şekilde devam ediyor.

Ü.M. : bu örf ve adetlerin herhangi bir dine ya da ritüele bağladığını düşünüyor musunuz?

M.A. : ya bizim bildiğimiz kadarıyla dini bir veya başka bir şey yok. Bağı yok bildiğimiz kadarıyla. Olduğunu da pek zannetmiyorum.

Ü.A. : peki seymen toplantılarında uygulanan kurallar nelerdir? Ya da var mıdır?

M.A. : ya şimdi şöyle ben mekanımızdan anlatayım size. Ben ilk önce kim geliyorsa buraya, burayı bir açarız, havalandırırız, sobamızı yakarız ve beklemeye başlarız. Çayımızı demleriz. Tabi her gelen kişi öncelikli bir selam vererek yani selamünaleyküm, bu Allah'ın selamıdır. Seymende karşılıklı bir seymene selam verir. Bu şekilde toplantımız, her gelen gelir. Daha sonra bir sohbet ortamı oluşur burada. İşte görüşmeyeli ne yaptınız? Sağlığın yerinde mi? İşlerin güçlerin yerinde mi? Gibi bu şekilde bir sohbet ortamıyla toplantılarımız başlar. Daha sonra sazıcı arkadaşlarımız, akortlarını filan yaparlar. Ve yavaştan Safranbolu havalarını çalmaya başlarlar. Sonra tabi onlar türkülerini çaldıkça oyuncular da içleri kıpırdamaya başlıyor yani saz onlara bir şey veriyor. Bizde “ağalar, sazıcılar, arkadaşlar hadi bizde bir oyun havalarına geçelim de bizde şurada bir kurtlarımızı dökelim” diye bir söyleriz. Ondan sonra burada güzel bir oyunlarımızı oynarız.

Ü.A. : peki bu kuralların bir ritüel olup olmadığı hakkında düşüncen var mı?

M. A. : şimdi şöyle. Bugünkü iletişim koşullarında başka yörelerin oyunlarını da görüyoruz. Seymen ekiplerini veya işte efeleri görüyoruz. Veya işte doğu bölgesindeki sıra gecelerini filanda görüyoruz. Orada da gördüğümüze göre bu bir ülkemizin her köşesinde oluşmuş bir gelenek. Yani her köşesinde böyle bir saygı yani hürmete dayalı bir gelenek olduğunu görüyoruz. Bizde de aynı şekilde devam ediyor.

Ü.A. : seymen toplantılarında söylenen türkülerin herhangi bir sırası var mıdır?

M.A. : ya şimdi şöyle. Seymen toplantılarında söylenen türküler, oyun türkülerimiz var bir de oyunlarını bilmediğimiz ya da kaybolmuş türkülerimiz var. Şimdi oyunların türkülerini bir sıraya dayalı. Yani bir sahne performansı yaparken

Ü.A. : ne anlama geliyor?

M.A. : ya şimdi şöyle. Sahneye çıktığımızda oyunlar birbirlerine bağlı olarak oynandığı için her oyunun bir sırası var. Yani birinci oyun dediğimiz beyler aman oyunu ile ikinci oyunumuz bozlak ve üçüncü oyunumuz aç kapı oyunumuz vardır bizim. Birbirine bağlı oyunlardır. Yani sahnede duruş, birinin biteceğinin başlangıç duruşunu ifade ediyor. Onun için mesela birinci oyunun, normalde sahneye girerken bir sıra şeklinde gireriz. İkinci ve o oyunumuzu sahnenin ortasında bitiririz. O bitişteki duruş aynı zamanda

ikinci oyunumuzun başlangıcını ifade ediyor. Ve oradan biz kaldığımız yerden müzisyenlerimiz ikinci oyunlarına başladıklarında biz ikinci oyuna giriş yaparız. Yine ikinci oyunumuzun bitişinde, sonunda bütün misafirleri selamladıktan sonra oyun biter. Müzisyenler kestiği anda bizde bitiririz. O bitiş aynı zamanda aç kapı oyunun başlangıç noktasını oluşturuyor. Bu şekilde bir sıralama var. Ama onun dışında sahneye çıkmadan, oyunlara başlamadan önce söylenen türkülerimizin bir sıralaması yoktur. Yani o artık sazıcının o anki gönlünden ne geçiyorsa o şekilde mızrabını vurarak gider.

Ü.A. : yani doğaçlama

M.A. : evet o şekilde gider.

Ü.A. : seymenlik ve ahilik arasında bağlantı var mıdır?

M.A. : tabi ki var. Yani belki yok gibi gözüküyor ama var. Bana göre de var. Çünkü hani biraz önce size ifade ettim. Bir çıraklık, kalfalık, ustalık durumu söz konusu bu işte de. Ahilikte de bu böyledir. Ahiliğinde bir çırağın ustaya verilmesiyle kalfa olmasının bir ve sonra ustalığa geçişinin bir şeyi vardır zamanı vardır. Bizimde buraya gelen bir kardeşimizin bu oyuna ilk eğitime başlamasıyla, ilk sahneye çıkmasıyla, daha sonraki yıllarda kendini geliştirmesi arasında bir farklılık var. Yani bu da bana göre bir benzerlik gösteriyor ahilik ile seymenlik arasında.

Ü.A. : çalgı çalıyor musun Mehmet abi?

M.A. : bende ara sıra zilli maşa çalıyorum

Ü.A. : Safranbolu tavrı denilebilecek yani bağlama düzenleri var mı?

M.A. : ya ben şimdi müzisyen olmadığım için

Ü.A. : fikrin var mı bu konuda?

M.A. : bizim daha çok aksak usuldedir. Öyle der ustalarımız.

Ü.A. : tezene vuruşları hakkında bilgin yok yani?

M.A. : evet tezene vuruşları hakkında çok bilgi sahibi değilim

Ü.A. : kıyafetleri ve özellikleri hakkında bilgin var mı?

M.A. : evet bizim kıyafetimiz çuhadan dikilir. Çuhada yelek ekli olur diye aç kapı türküsünde zaten kıyafetler geçiyor. Baştan itibaren başlayayım: başımızda fes, üzerinde

poşı (fesi bağlamak için), onun altında göyneğimiz, cepkeniz, altımızda şalvarımız ve göyneğin üzerinde de bir kuşaktan oluşur bizim kıyafetlerimiz. Beyaz çorap giyeriz ve en altta da yemeni dediğimiz (bazı yörelerde yemeni baş örtüsüne derler ama bizim Safranbolu’da biz ayağımıza giydiğimiz kösele ve deriden deriden el dikişiyle yapılan ayakkabılara yemeni diyoruz.) bizim kıyafetlerimiz bu şekildedir.

Ü.A. : Safranbolu’nun kültüründe ve müziğinde seymenliğin yeri nedir?

M.A. : şimdi Safranbolu ve kültüründe tabi ki çok önemli bir yere sahip. Geçmişte unutulmuştu ama artık birçok Safranbolulu aile düğünlerinde veya kınalarında bizleri davet ediyorlar bu geleneğimizi yeniden hani yaşamak görmek istiyorlar. Veya dışarıdan gelen misafirlerin de Safranbolu’nun bir seymenlik kültürünün, bir oyunun, bir türkü kültürünün olduğunu göstermek istiyorlar. Bizde tabi bundan bir memnuniyet duyuyoruz. Yabancı misafirlerimize, başka illerden, başka şehirlerden veyahut da başka ülkelerden gelen misafirlerimize kendi yöremize ait bu türkülerimizi ve oyunlarımızı gösterirken tabi ki mutlu oluyoruz.

Ü.A. : hangi çalgılar kullanılıyor? Oyunlarda

M.A. : bizim folklorumuzda baş şey, enstrüman saz, tabi cura da çalınabilir. Onun dışında, ritim, darbuka, zilli maşa dediğimiz (sadece Safranbolu yöremizde gördüm ben) kullandığımız müzik aletimiz var, kaşık kullanılıyor.

Ü.A. : eski ustalar kimlerdi? Çalan, söyleyen, oynayan

M.A. : benim beraber sahneyi paylaştığım, rahmetli Mehmet Emin Yeşil Irmak hocamız vardı. Çok güzel saz üstadımızdı. Mehmet Taşdelen abimiz vardı. Eski ustalardan. Yine Mustafa Top, Allah uzun versin diye abimiz var. O devam ediyor; çok eskilerden. Habib Özcan diye bir abimiz var. Yine Mustafa Vakkal amcamız var. O da hayatta ama artık yaşlı olduğu için gelemiyor programlara. Benim bildiğim kadarıyla bu ustalarımız var yani.

Ü.A. : onların yetiştirdiği?

M.A. : onların yetiştirdiği; dün akşam siz buraya gelmiştiniz. Orada işte Onur Uçar arkadaşımız, Onur Biçer pardon uçar diyorum. Onur Biçer abimiz, Engin Karadoğan, Hüseyin Bilen ve Zafer abimiz onların yetiştirdiği saz sanatçısı arkadaşlarımız.

Ü.A. : son sorum, seymenlik geleneğinin gelişi ne zaman oldu?

M.A. : ya şimdi, seymenlik Safranbolu'yla, tarih ile alakalı olduğunu düşünüyorum. Yani bu bizim her yöremizde olan bir şey gelenek. Ankara'da da var. Çankırı'da da var. Egeye gidiyorsun efe deniliyor. Doğuya gidiyorsun işte gakkış deniliyor bildiğim kadarıyla. Bu bizim kültürümüzün bir parçası. Yani ben size elli sene önce gelmiş diyemem, yüz sene önce gelmiş de diyemem. Bu türklerin tarihi boyunca olan şeydir diye tahmin ediyorum. Yani bizim bildiğimiz budur. Size verebileceğim cevapta bu kadar yani...

Ü.A. : teşekkür ederim değerli katkıların, düşüncelerin için...

M.A. : bende size çok teşekkür ediyorum. Kalkıp gelmişsiniz. Sakaryadan buralara kadar. Başarılar diliyorum müzik hayatınızda

Ü.A. : teşekkür ederim Mehmet abi, sağ olasın

M.A. : hoş geldiniz, sefa geldiniz tekrardan

Ü.A. : hoş bulduk, sağ olun...

Nuri Özev İle Yapılan Röportaj

Ümit Akca : ben Ümit Akca Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler ana bilim dalı tezli yüksek lisans ikinci sınıf öğrencisiyim. Bugün günlerden 1 Eylül Çarşamba üzerinde çalışmış olduğum “Safranbolu Seymenlik Kültüründe Müziğin Önemi ve Yeri” adlı tez konum hakkında görüşlerine başvurmak için Safranbolu'ya değerli büyüğüm Nuri Özev'in yanına Safranbolu halk oyunları derneğine gelmiş bulunmaktayım.

Ü.A. : Merhaba Nuri abi

Nuri Özev : merhaba

Ü.A. : adın, soyadın, medeni halin, askerlik durumun; bunlardan biraz bahsedebilir misin

N.Ö. : Nuri Özev, ben 1946 doğumluyum. Safranboluluyum. Efendime söyliyim

Ü.A. : Askerlik durumun?

N.Ö. : İstanbul Rahmi'de askerlik yaptım.

Ü.A. : ne zaman yaptın, ne kadar süre yaptın?

N.Ö. : 66'da gittim. 68'de terhis oldum. Geldikten sonra, burda büyüklerimiz Safranbolu folklor ekiplerinden; Ulvi abiler, Osman abiler, Hikmet abiler.

Ü.A. : yani, seymenliğe olan ilgin ne zaman başladı? Hatırlıyor musun? Kaç senesinde başladı?

N.Ö. : tarihçesini pek bilmiyorum.

Ü.A. : küçük yaşlarda mı başladı?

N.Ö. : yani

Ü.A. : küçük yaşlarda başladı?

N.Ö. : evet.

Ü.A. : eski seymenlikle şimdiki seymenlik arasında fark var mı sence?

N.Ö. : var tabi. Eskiler daha bir başka oynuyordu. Şimdi biraz daha; şimdikiler oynuyo ama fazlada değişen bir şey yok yani, aslında.

Ü.A. : peki. Seymenliğin genel örf ve adetleri var mı?

N.Ö. : örf ve adetleri, mutlaka var. Tabi, bir yerde saygı, sevgi karşılıklı şeyler var yani.

Ü.A. : seymen toplantılarında söylenen türkülerin herhangi bir sırası var mı?

N.Ö. : bilmiyorum onu.

Ü.A. : yani herhangi bir sıralama yokmu? Mesela dün ki etkinlikte, provada açık kapı diye bir türkü okundu. Arkasından başka bir türküyeye geçtiniz. Bozlak okudun galiba dün.

N.Ö. : şimdi he... bizde beyler aman zeybek oyunu,

Ü.A. : evet

N.Ö. : bozlak oyunu. Etti iki. Arkasından aç kapı oyunu. Safranbolu'nun meşhur aç kapı oyununu oynuyoruz. O kadar yani. Şu anda üç oyun oynanıyor.

Ü.A. : çalgı çalıyor musun? Solistlik mi yapıyorsun?

N.Ö. : bir yerde bozlak atıyoruz, bozlak oyununda. Aynı zamanda oyuncuyum ben.

Ü.A. : eskiden oynuyordun yani?

N.Ö. : tabi, ekip başıydım ben. Bizde Metin abimiz vardı. Oyunlarda o bozlak atıyordu. Fakat işte rahmetli olunca, ondan bana geçti. Mecburen de ben bozlak atmaya başladım. Bu bozlağı atmaya başlayınca artık oyunlara ben girmez oldum.

Ü.A. : metin abi dediğin kişileri mi dinledin? Kimleri dinledin daha çok? Hatırlıyor musun? Kimden feyz aldın yani?

N.Ö. : metin abi evet. Ondan feyz aldım.

Ü.A. : metin dediğiniz kişiden

N.Ö. : evet.

Ü.A. : soy ismini hatırlıyor musun Nuri abi?

N.Ö. : Tokatlı köylüydü kendisi. Ama soy adını hatırlayamayacam.

Ü.A. : ailede var müzikle uğraşan?

N.Ö. : yok.

Ü.A. : yok mu?

N.Ö. : yok...

Ü.A. : bir tek sensin demi müzikle uğraşan?

N.Ö. : bir tek benim. Meraklı olduğumuzdan

Ü.A. : metin abiden öğrendin demi? Metin abi dediğiniz kişiden öğrendin solistlik yapmayı?

N.Ö. : evet evet.

Ü.A. : değerli katkıların için sağ olasın Nuri abi.

N.Ö. : bir şey değil.

Nuri Özev’le yapılan ikinci röportaj

N.Ö. : babam tabaktı, tabakhanede. Artı, gümüşteki daş minare müezziniydi benim babam. Çok güzel sela verirdi. Sabah ezanı okurdu. Millet hüseyin amcayı dinliycem diye, sabah uykusundan kalkıp sabah ezanını dinlerlermiş. Benim baba hakikaten; gırtlığı, mırtlağı çok iyiydi yani.

Ü.A. : ondan esinlendin demi?

N.Ö. : evet.

Ü.A. : ondan esinlendin? Ondan feyz aldın?

N.Ö. : aynen öyle. İşte bizimde bu söylediğimiz oyunlardaki bozlak oyununda, Safranbolu ağzıynan, başka böyle. Birde ankaranın falan var ya...

Ü.A. : bozlakları var Kırşehir bozlakları

N.Ö. : evet, evet... biz onlara benzemiyoz ama ağız olarak

Ü.A. : kendine has bir özelliği var yani.

N.Ö. : (başını sallıyor, onaylıyor) bu Safranbolu'nun yöresel ağız ilen söylenen bozlak bu. Efendim... bunlardan etkilendik. Abilerimiz vardı işte. Rahmetli metin abi. O da bozlak atardı. O da rahmetli olunca biz başladık bozlak söylemeye. Onun haricinde devam ediyoruz.

Ü.A. : bağlama çaldın mı? Çalıyor muydun bağlama?

N.Ö. : yok. Çalmıyorum. Bizim beraber olduğumuz arkadaşlarımız, oyunyonuyorduk yani.

Ü.A. : anladım. Var mı söylemek istediğin başka bir şey?

N.Ö. : başka bir şey,

Ü.A. : aklında olan, aklına gelen?

N.Ö. : aslında çok var da şuanda kendimizi toparlayıp şey yapamadık. Var aslında da... şu anda söyleyeceğimiz bu kadar...

Erbil Ünal ile Yapılan Röportaj

Ü.A. : ben Ümit Akca Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler ana bilim dalı tezli yüksek lisans ikinci sınıf öğrencisiyim. Bugün günlerden 7 Kasım (Pazar) 2021 üzerinde çalışmış olduğum “Safranbolu Seymenlik Kültüründe Müziğin Önemi ve Yeri” adlı tez konum hakkında görüşlerine başvurmak için Safranbolu’ya değerli büyüğüm Erbil Ünal’ın evinde bulunmaktayım.

Ü.A. : Hocam Öncelikle merhabalar

E.Ü. : Merhaba, hoş geldin

Ü.A. : nasılsınız? İyi misiniz?

E.Ü. : teşekkür ederim, sağ olasın

Ü.A. : kendinizi tanıtır mısınız kısaca

E.Ü. : ben Erbil Ünal, esas branşım resimdir benim; resim öğretmeniyim. Belli bir süre orta okullarda, liselerde resim hocalığı yaptıktan sonra serbest çalışma hayatım oldu. Matbaacılık, grafikerlik, serigrafi baskı konusunda serbest çalıştım. Ancak Safranbolu'ya 96'da (1996'da) dönüş yaptım. Dönüş yaptıktan sonra Karabük üniversitesi kuruldu. Karabük Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi resim bölümünde de sekiz sene hocalık yaptım. Müzik, benim hobim; alaylı tarafım. Ama çocukluğumdan beri de hem resimle hem müzikle ilgilenmişimdir. Yaklaşık da yirmi beş seneden beri (yeni baştan Safranbolu'da yaşıyorum. Ondan evveli İstanbul'da yaşamıştım.)

Ü.A. : Askerliği nerede yapmıştınız?

E.Ü. : askerliği İzmir'de yapmıştım. Kısa dönem bir askerlik oldu.

Ü.A. : ne zaman? Tarih?

E.Ü. : 82'de ilk, yedek subay adayları çok birikmişti. Onları eritmek için kısa dönem er olarak İzmir Menemen'de askerliğimi yaptım. Askerlikten döndükten sonra yine İstanbul hayatı devam etti. Ta ki şeye kadar.... Yani İstanbul'a 72'de gitmiştim... 96'nın sonunda da Safranbolu'ya dönüş yaptık. Yani o aradaki yirmi beş senelik dönem, öğrencilik hayatı; öğretmenlik hayatı, serbest çalışma hayatı şeklinde İstanbul'da geçti. Buraya dönüş yaptıktan sonra da dediğim gibi Karabük üniversitesi (Karabük üniversitesi kuruldu. Güzel sanatlar fakültesi kuruldu) orada resim bölümünde sekiz sene de hocalık yaptıktan sonra..... Safranbolu'da turizm ile ilgili bir kahvem var. Orda geleneklerimizi yaşatmak adına, ilk zamanlar haftanın son günlerinde, bir araya toplanıp; gelenekteki gibi..... meşk etmeye (halk müziği meşki diyelim yada halk müziği Safranbolu'daki bu bir araya toplanılan toplantılara muhabbet geceleri denirmiş bizden evvelkiler döneminde) o muhabbet gecelerinin 96 senesinden sonra yeni baştan canlandırmaya çalıştık. Tabi onun sadece müzik tarafını canlandırdık. Tamamını canlandırmak zaten mümkün değil.... Müzik tarafını canlandırırken de yöre türküleri, Safranbolu türküleri, Anadolu türküleri ve işin popüler tarafına kaçmadan anonim

türküleri yaklaşık yirmi üç seneden beri inatçı bir şekilde devam ettiriyoruz. İlk zamanlar hafta sonuydu. Daha sonraki yıllar pandemiye kadar her gün oldu.... Pandemiye bir aksattık, tekrar hafta da iki gün üç gün gibi o muhabbet gecelerine başladık. Burdaki amacımız hem safranbolu'ya gelen insanlara kültürümüzü tanıtmak hem gelenekselliğimizizin ne kadar derin bir kültürün ürünü olduğunun insanları paylaştırmak..... Türkülerimizin güzelliğini, türkülerimizin hikayesini çok meraklı olanlara; buranın tarihini, buranın bilgilerini vermek suretiyle de turizme hizmet ediyoruz. Dediğim gibi de bu amatörce başlattığımız Safranbolu muhabbet gecelerini tüzel kişilikte de bütünleştirdik. Safranbolu halk kültür derneğini kurduk, 2006 senesinde..... Safranbolu kültür, halk kültürü derneğini de 2011'de yeni baştan bir düzenleme yaparak; 2011'den itibaren de Safranbolu halk kültürü derneği olarak da faaliyet gösteriyoruz. Hasbelkader de arkadaşlarıma ben önderlik etmeye çalışıyorum..... Safranbolu çok derin kültürü olan; bu derin kültürlerin ne olduğunu bende araştırıp öğrenmeye çalışan bir öğrenci durumundayız. Öğrencilik hayat boyunca devam ediyor.

Ü.A. : Seymenlik nedir Erbil hocam?

E.Ü. : şimdi..... ben hep bu konudaki bilgilerimi paylaşırken ben usta malı satıyorum derim. Bu konunun ustaları; işte yöremizdeki yetiştiren, yöremizdeki en önemlilerinden bir tanesi Sadi Yaver Ataman'dır. Sadi Yaver Ataman'ın kitaplarından öğrendiğimiz bilgileri, daha sonraki dönemde ben Sadi Yaver Ataman beyne birebir tanışma fırsatım, şansım olmadı; denk gitmedi. Ondan sonraki dönemlerde oğlu Adnan Ataman'nan (oğlu Adnan Ataman da İstanbul radyo sanatçısıdır. Yurttan seslerin kurucusudur. İstanbul teknik üniversitesindeki hocaların kurucu hocalarındandır.) babası gibi bilge bir kişiliktir. Adnan hocadan öğrendiğimiz bilgileri satıyoruz.

Ü.A. : aslında merak ettiğim konu seymenliğe nasıl başladınız...

E.Ü. : şimdi ben kendimi seymen addedemem. Ancak seymen kültürüne hevesli bir kişi olarak seymen kültürünün devam ettirmeye çalışan bir kişi olarak yani isimlendirebilirim. Seymenlik: Türklerin orta Asya'dan Anadolu'ya göçerken soy soy-boy boy aşiret olarak göçüyorlar. Bunlar işte elli çadırılık, otuz çadırılık, yüz çadırılık; daha büyük aşiretler, beş yüz çadırılık olarak göçüyorlar. Göçerken de geldikleri yerlerde birtakım mukavemetlerle karşılaşıyorlar. Yani bunların bir kolluk gücünün

olması gerekiyor. Yani bu göçer nüfusun o aşiretin içinde boylu poslu, güçlü kuvvetli, cesur olan kişilerden kolluk güç oluşturuluyor. Bu kolluk güç, ilerdeki anlamında, iler ki anlamında “Sekban” denilen kolluk güçler oluşturuluyor. “Sekban” ilerde çarpışan, ilerde mücadele eden öncüler anlamında yani aşiret gitmeden evvel o kolluk güçleri oradaki güvenliği sağlıyor; hırsızdan, arsızdan o aşireti korumak anlamında, gerekirse de kavga ediyorlar. Gerekirse de küçük savaşlar oluyor. Sekban ismi Anadolu’ya yerleştikten sonra yani evrimleşip seymene dönüştüğünü biliyoruz. Yani bildiğimiz sekban kelimesinin seymene dönüştüğü, daha kolay telaffuz edildiği için seymene dönüştüğü konusunda bilgilerim var. Bu kolluk güçleri olan seymenler, yerleşik düzene geçtikten sonra yerleşik düzeni kendi zaptiyelere kolluk güçleri oluyor. Artık bunlara ihtiyaç kalmıyor. Fakat bu insanlar normal sosyal hayatın içindeyse (esnaf olarak, zanaatkar olarak, çiftçi olarak) çalışırken daha farklı toplumdaki dediğim gibi yani bileğine sağlam, daha kabadayı, güçlü-kuvvetli insanlar; bunlar yerleşik düzene geçtikten sonra da o kolluk gücündeki askeri şeylerinde, disiplinlerini de koruyarak sosyal bir oluşum yapıyorlar. Yani bunlar kendi aralarında oturup sohbet ediyorlar. Sohbet ederlerken meslekleri ile ilgili sohbet ediyorlar. Sohbet ederlerken..... İşte zamanındaki bu savaşların ilgili de sohbet ediyorlar. Tabi ilerleyen yıllarda, bunlar savaşçı olmadıklarını da ama o kültür halk arasında.... Yani o kişiler kendi aralarında düzenli toplantılar yapmaya başlıyorlar. Çünkü artık kasabalara yerleşmişler. Kimisi ayakkabıcı olmuş, kimisi berber olmuş, kimisi terzi olmuş; ama o kültür devam etmiş. Onların sıralı gecelerine safranbolu’da muhabbet geceleri deniyor. Bu muhabbet geceleri benim çocukluğuma kadar bile ulaşan yani 1960’lı yıllara kadar bile ulaşan bir kültürel faaliyet. Bunda tabi sadece müzik yönü yok. Dediğim gibi mesleki sohbetlerin yapıldığı, işte başka konuların konuşulduğu arkadaş grubunun bir araya gelmesi şeklinde.... Bu insanlar dönem dönem de düğünlerde, derneklerde mahalli kıyafetlerini giymek suretiyle de o yöre oyunlarını oynamışlar. Bu yöre oyunlarını oynarken de o bir geleneğin devamı olarak oynamışlar. Bizim mesela Safranbolu’daki şuandaki bizim oynadığımız üç oyun o seymenlerden bize miras kalan oyunları biz canlı tutmaya çalışıyoruz. Yani eskiden düğünde, bayramda yapılan bu faaliyetler artık günümüzde televizyon programı olduğu zaman onlara göstermeye çalışıyoruz ya da çok özel bir gruplar geldiği zaman Safranbolu turizmle ilgili diye bizde hem erken oyunlarını hem

kadın oyunlarını onlara gelenekteki gibi hiç karografiye kaçmadan büyüklerimizden öğrendiğimiz şekliyle aktarmaya çalışıyoruz.

Ü.A. : ilgi ne zaman başladı seymenliğe Erbil hocam?

E.Ü. : benim ilgim hemen hemen 17-18 yaşlarında 68-69 ya da 70'li yıllarda yöremizde büyüklerimizin kendilerine Safranbolu folklor ekibi dedikleri bir ekibimiz vardı, bu ekibe bağlama çalmak suretiyinen dahil oldum... 69 falan olabilir muhtemelen... 69'dan günümüze kadarda ben o ekibin hala daha içinde olduğumu düşünüyorum. Çok ekibin faaliyetlerine katılmasam bile son on seneden bu tarafa çünkü bizim kendimizin oluşturduğu bir arkadaş grubumuz var. Ben orda ama erkek ekibi kurmadım. Orda sadece kadın oyunlarını şey yapıyorum. O arkadaşlar bu geleneğin devam ettiriyorlar ve onlara katkı olsun diye de öyle bir oluşum içinde olmadım. Çünkü ben onların enerjisini bölerdim yani öyle bir şey yapmış olsam...

Dediğim gibi seymenlik böyle bir askeri disiplinden gelen ama süreç içinde şehirde evrimleşen, işte şehir etrafının devam ettirdiği, sıralı geceler anlamındaki faaliyetin bir oyun tarafı olarak yani günümüze kadar ulaşmış vaziyette. Şuandaki bizim Safranbolu seymen ekibi diyebileceğimiz ekip, bu işi gayet de güzel teşir edebiliyor. Gayet de güzel düzenli bir şekilde haftada bir günde bir araya gelip onlar oyunlarını devam ettiriyorlar.

Ü.A. : eski seymenlik ile şuandaki seymenlik arasında herhangi bir fark var mı Erbil Hocam?

E.Ü. : vallahi çok bir fark olduğunu da düşünmüyorum. Çünkü şuandaki ekip hem Sadi Yaver'in denetiminde hem de yöredeki büyüklerimizden aldığı bayrağı devam ettiriyorlar. Ben mesela bizden önceki nesilnende çaldım söyledim. Bu yeni nesilnende şey yaptım. Yani aynı oyunda hiçbir değişiklik olmadan bu oyunlarımız devam ediyor.

Ek 2: Safranbolu Halk Oyunları Derneğinin Toplantısı

Ek 3: Safranbolu Halk Oyunları Derneği Yönetim Ve Üyeleri İle Çekilmiş Fotoğraf

Ek 4: Safranbolu Halk Oyunları Derneğinde Çekilmiş Bağlama Fotoğrafları

Ek 5: Safranbolu Halk Oyunları Derneğinde Çekilmiş Kaşık Fotoğrafi

Z

Ek 6: Safranbolu Halk Oyunları Derneğinde Çekilmiş Darbuka Fotoğrafları

Ek7: Safranbolu Halk Oyunları Derneğinde Çekilmiş Zilli Maşa Fotoğrafl

Ek 8: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Yemeni

Ek 9: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Gynek

Ek 10: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Kuşak

Ek 11: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Poşu

Ek 12: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Cepken

Ek 13: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Fes

Ek 14: Safranbolu Seymenlerinin Giydikleri Zıpka

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Ümit AKCA	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Devlet Konservatuarı
Bölümü	Temel Bilimler
Makale ve Bildiriler	
Akca, Ü. ve Demir, S. (2022). Geleneksellik ve Otantizm Bağlamında, Halk Kültürü Ürünlerinin Değişim ve Dönüşümünün Müzik Folkloru Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Düriye'min Güğümleri Kalaylı Türküsü Örneği. <i>Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 10 (126), 210-219. http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.57490	